

Resultaten consultatie concept invaarsjabloon voor pensioenfondsen van 29 juni 2023

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft op 29 juni 2023 een invaarsjabloon voor pensioenfondsen en de bijbehorende invulinstructie opengezet voor consultatie. De consultatie stond open tot en met 4 september 2023. DNB heeft vijf consultatiereacties ontvangen. In de bijlage bij dit feedbackstatement is opgenomen welke organisaties deze reacties hebben ingediend.

Met het invaarsjabloon beoogt DNB te verduidelijken welke informatie pensioenfondsen bij DNB dienen aan te leveren in het kader van de melding van een voorgenomen interne collectieve waardeoverdracht bij transitie (het 'invaarbepsluit'). Pensioenfondsen zullen dit invaarsjabloon op grond van artikel 5 van de Regeling melden invaarbepsluit pensioenfondsen ingevuld moeten indienen bij DNB als onderdeel van de invaarmelding.

In dit feedbackstatement geeft DNB per gemaakte opmerking aan hoe DNB om gaat met de opmerking en of de opmerking leidt tot aanpassing van het geconsulteerde concept invaarsjabloon of de invulinstructie. Daarnaast heeft DNB een aantal andere wijzigingen doorgevoerd in het invaarsjabloon die ook zijn meegenomen in dit feedbackstatement. Deze wijzigingen zijn groen gemarkeerd.

Enkele uitgangspunten bij het feedback statement:

- In dit feedbackstatement zijn de opmerkingen doorgenummerd.
- Bij iedere opmerking is aangegeven welke organisatie de betreffende opmerking heeft gemaakt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de in de bijlage opgenomen afkortingen.
- Bij reactie DNB is samengevat hoe DNB de gemaakte opmerking weegt en hoe DNB met de opmerking omgaat.
- Onder Wijziging wordt iedere wijziging verstaan, zowel wijzigingen van als aanvullingen op het geconsulteerde invaarsjabloon of de geconsulteerde invulinstructie.
- De opmerkingen uit de consultatiereacties en de reactie daarop van DNB zijn gebundeld per tabblad van het invaarsjabloon.
- De reacties van DNB op de gemaakte opmerkingen zijn niet aan te merken als beleidsuitingen door DNB. Voor beleidsuitingen door DNB verwijzen wij u naar de publicaties op Open Boek Toezicht.

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
Algemene opmerkingen					
1	PF		Mogen pensioenfondsen het invaardjabloon, net als het implementatieplan, gefaseerd indienen bij DNB?	Het invaardjabloon wordt zowel voor invaarmeldingen als voor partiële beoordelingen gebruikt. - Bij de melding van een invaarbesluit dient een volledig ingevuld invaardjabloon ingediend te worden. - Bij het aanvragen van een partiële beoordeling hoeven alleen de op het betreffende onderwerp betrekking hebbende tabbladen van het invaardjabloon ingediend te worden.	n
2	PF		Het invaardjabloon vertoont veel overlap met het implementatieplan. We bepleiten dat fondsen in het invaardjabloon kunnen volstaan met een verwijzing naar de betreffende paragraaf in het implementatieplan.	Uiteraard is het niet de bedoeling dat pensioenfondsen hele passages uit het implementatieplan gaan 'overschrijven' in het invaardjabloon. Als het antwoord op een vraag uit het invaardjabloon duidelijk blijkt uit het implementatieplan, kan het fonds volstaan met een korte toelichting in het antwoordveld en een concrete verwijzing naar de juiste passage (paragraaf + paginanummer) in het implementatieplan. Voor de volledigheid: dit geldt niet voor de tabbladen waar getallen ingevuld moeten worden. Die tabbladen dienen (als ze van toepassing zijn) volledig gevuld te worden. Dit is toegevoegd aan de invulinstructie.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
3	PF		<p>Bij de planning van de werkzaamheden was niet bekend dat er een invaardingsjabloon zou komen, dus was hiermee geen rekening gehouden. Het invullen van het sjabloon vergt tijd, terwijl de planning rond de transitie dikwijls al krap is. De vraag rijst of er nog meer beleidsuitingen, leidraden en sjablonen komen. Inzage in de interne planning van DNB (en AFM), zodat het toezicht wat meer voorspelbaar wordt, zou welkom zijn.</p>	<p>Recent is een tweede serie beleidsuitingen (factsheets en Q&A's) gepubliceerd op de DNB website. Mogelijk volgen, naast de al gepubliceerde beleidsuitingen, op een later moment nog aanvullende beleidsuitingen. Dat is afhankelijk van beleidsontwikkeling van DNB op basis van toezichtsignalen, signalen vanuit de sector, mogelijke aanpassingen in wet- en regelgeving of aanpassing van bestaande beleidstandpunten. We wijzen op de status van beleidsuitingen van DNB en een toelichting daarop, zoals u kunt lezen in de Leeswijzer beleidsuitingen DNB. Zie ook de reactie van DNB op de opmerkingen 173 en 174.</p>	n
4	anoniem		<p>Er wordt heel veel informatie gevraagd en niet in alle gevallen wordt duidelijk gemaakt waarvoor dat allemaal benodigd is. Naast het feit dat er daarvoor heel veel gerekend moet worden (met alle kosten van dien), is niet helder wat de toegevoegde waarde ervan is. En het is de vraag in hoeverre het verplicht is (vanuit wetgeving), dit allemaal aan te leveren. Het zou fijn zijn als dit duidelijk wordt gemaakt, ofwel in het sjabloon zelf ofwel in de toelichting.</p>	<p>Bij het opstellen van het invaardingsjabloon heeft DNB nadrukkelijk gekeken naar de wettelijke vereisten. Daarbij is het uitgangspunt om alleen informatie op te vragen die het fondsbestuur beschikbaar heeft te hebben ten behoeve van de eigen besluitvorming. De gevraagde berekeningen worden dus niet 'voor DNB' gemaakt, maar voor het fonds zelf en om daarmee te voldoen aan de eisen die de wetgever stelt. DNB heeft niet de intentie om meer op te vragen dan uit de wettelijke eisen volgt en kijkt daar ook kritisch naar. Tegen die achtergrond zijn in het sjabloon verwijzingen opgenomen naar de wet en de toelichting hierop om aan te geven op welke wettelijke eisen we ons baseren. De publieke consultatie levert ons belangrijke informatie op voor die gevallen waar we onbedoeld toch iets vragen waar geen wettelijke basis voor zou zijn.</p>	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
5	PF		Het sjabloon vraagt op sommige punten meer of een meer specifieke onderbouwing dan wettelijk voorgeschreven. We bepleiten om in de aanwijzingen te verduidelijken dat pensioenfondsen hun discretionaire bevoegdheid behouden om in die situatie zelf te besluiten in welke mate doorrekeningen nodig zijn om het voorgenomen inbaarbesluit te onderbouwen.	Zie de reactie van DNB op opmerking 4.	n
6	Achmea		AIM en APS zijn blij dat met een gestructureerd invaarsjabloon. Op een aantal punten is de vraagstelling echter erg gedetailleerd. Met name voor kleine fondsen is het volledig invullen van dit sjabloon een zware belasting. Wij roepen DNB daarom op om nog eens kritisch te bekijken welke vragen echt noodzakelijk zijn voor de beoordeling van het inbaarproces.	Zie de reactie van DNB op opmerking 4.	n
7	Ortec		Naar ons idee wordt wel erg veel gevraagd. Daarbij lijkt niet alles echt noodzakelijk vanuit wetgeving. Wellicht is er ruimte om de uitvraag in te korten.	Zie de reactie van DNB op opmerking 4.	n
8	PF		Kan DNB aangeven of dit invaarsjabloon voor netto en bruto pensioen gebruikt kan worden?	Het invaarsjabloon dient voor alle situaties gebruikt te worden waarin sprake is van invaren. Als het karakter van een pensioenregeling wijzigt, is sprake van invaren en dient het invaarsjabloon gebruikt te worden. Dus ook bij het omzetten van (FTK-)nettopensioen in een nieuwe (netto) FPR-regeling. Voor de duidelijkheid is dit ook toegevoegd aan de invulinstructie.	j
9	Achmea		Kunt u verduidelijken wanneer er wel en wanneer er geen bron wordt verlangd? Bij een aantal vragen staat dit er expliciet bij. Is onze conclusie juist dat als er niet expliciet om een bron gevraagd wordt, er geen vermelding van een bron nodig is?	Waar mogelijk zou DNB graag bronnen vermeld zien. Dat geldt voor alle vragen op alle tabbladen die een kolom 'brondocument' bevatten. Om verwarring te voorkomen, hebben we specifieke verwijzingen naar een bronvermelding verwijderd.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
10	ABP		Door de verwijzingen naar wetsartikelen, wetsgeschiedenis of guidance waar bij de meeste vragen geen links zijn opgenomen is het echt een zoekplaatje en niet een gemakkelijk zelfstandig leesbaar document. Praktische tip: de inhoud van het stukje specifieke artikel wel in de vraag zelf opnemen (zoals wel is gebeurd bij Besluitvorming - vraag 5) en een hyperlink naar het betreffende artikel toevoegen.	Eens dat het behulpzaam is als de betreffende wetteksten direct beschikbaar zijn. In het invaarsjabloon zijn daarom links toegevoegd naar de betreffende wetsartikelen. Waar verwezen wordt naar specifieke passages uit de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Wtp of de Nota van Toelichting bij het Besluit toekomst pensioenen worden deze passages herhaald in het sjabloon.	j
11	ABP		Bij best veel open vragen is voor goede beantwoording eigenlijk een vrij lang en uitgebreid antwoord nodig dan in een excel vakje mogelijk is, aangezien de materie complexer is dan de soms wat hoog over gestelde vraag. Bij de genoemde bijlagen gaat het om concrete producten en niet om sec een detaillering van het antwoord. Wat zijn hierbij de verwachtingen van DNB?	DNB verwacht een adequaat antwoord op een gestelde vraag. Dat zal soms langer zijn en kan soms korter zijn. Zolang de essentie van het antwoord in het antwoordveld is opgenomen, kan voor een nadere toelichting op het antwoord verwezen worden naar brondocumenten. Zie ook de reactie van DNB op opmerking 2.	n
12	ABP		We hebben ook input geleverd via de Pensioenfederatie. De reactie van de Pensioenfederatie (opmerkingen etc) onderschrijven wij dan ook.	Genoteerd.	n
13	Ortec		Daarnaast wordt nergens gevraagd naar een berekeningsdatum, terwijl dat voor alle berekeningen, en specifiek de risicoblootstelling en netto/ bruto profijt zeer bepalend kan zijn.	De berekeningsdatum wordt uitgevraagd in het tabblad "13. Basisscenario berekeningen".	n
0. Inhoudsopgave					
14	ABP		Consistentie tussen de 12 onderdelen zoals genoemd in de cellen B13 t/m B24 & de 25 inhoudelijke tabbladen is niet direct duidelijk. Suggestie om eventueel tabbladen te nummeren, ook met het oog op mensen die kleurenblind zijn.	Dank voor de suggestie om de tabbladen te nummeren. We hebben deze suggestie overgenomen.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
1. Besluitvorming					
15	PF		De check of het pensioenfonds voldoet aan wettelijke verplichtingen lijkt ons onnodig gedetailleerd. Zie bijvoorbeeld de acht vragen over de rol van het VO.	De vragen van het invaardingsjabloon volgen het wettelijk kader. DNB wil met deze vragen kunnen controleren of aan het wettelijk kader voldaan is. Merk op dat de vragen vooral gedetailleerd worden als sprake is van bijzondere situaties. Die zullen lang niet bij elk fonds voorkomen. Zo zullen in veel gevallen de vragen 1.4 tot en met 1.8 over de rol van het VO beantwoord kunnen worden met 'nee' of 'n.v.t.'.	n
16	ABP		Zou je hier niet ook willen zien dat de toezichhoudende organen voorafgaand criteria opstellen en aan de hand van deze criteria het advies zo objectief mogelijk vormgeven? Dat is niet terug te zien in de vragenlijst, maar wel onderdeel van het besluitvormingsproces.	De wijze waarop toezichhoudende organen invulling geven aan hun rol is aan de organen zelf. Het is daarbij niet verplicht om voorafgaande criteria op te stellen waar zijn hun oordeel op baseren. DNB kan dus, los van de constatering dat een dergelijke aanpak zeker kwalificeert als een 'good practice', deze mogelijke aanpak niet als uitgangspunt nemen in het invaardingsjabloon.	n
17	PF	1	In kolom C staat: "Als het fonds het VO om advies heeft gevraagd, beantwoord dan de volgende vragen." Beter is: "Als het fonds een VO heeft, beantwoord dan de volgende vragen". Zelfde opmerking geldt voor het BO en de RvT ("Als het fonds een BO/ RvT heeft, beantwoord dan de volgende vragen"). Het fonds is verplicht om het VO om advies te vragen of het BO/ RvT om goedkeuring te vragen, als het een VO / BO/ RvT heeft, dat is geen keuze.	Dank voor de suggestie. Deze hebben we overgenomen.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
18	PF	1.3	De vraag welke aandachtspunten of overwegingen het VO in haar advies heeft meegegeven is wellicht lastig te beantwoorden, als het VO al in een vroeg stadium is meegenomen in een iteratief proces. Het format dwingt een samenvattend besluit af.	De wet vereist dat het VO om een advies gevraagd wordt over het voorgenomen invaarbesluit. Dat leidt dan onherroepelijk tot een 'samenvattend besluit'. Het is mogelijk dat aandachtspunten of overwegingen van het VO al eerder in het proces kenbaar zijn gemaakt en verwerkt zijn in het voorgenomen besluit. Die aandachtspunten en overwegingen gelden dan niet meer en hoeven niet herhaald te worden in het advies. Het gaat bij deze vraag alleen om de overwegingen en aandachtspunten die in het uiteindelijke advies staan. Dit is toegevoegd aan de invulinstructie.	j
19	PF	1.3	Het is een open vraag, maar in kolom D staan ja/nee als mogelijke antwoorden.	Dank voor de opmerkzaamheid. Celvalidaties zijn verwijderd.	j
20	PF	1.5 (was 1.4)	Er wordt gevraagd naar geheel of gedeeltelijk overnemen van advies. Bij de antwoorden is de keus ja/nee. Als het advies deels is overgenomen, dan is het juiste antwoord dus 'ja'. We denken dat het beter is om te vragen: Is het advies overgenomen? De mogelijke antwoorden daarbij zouden dan zijn: ja, geheel - nee, helemaal niet - gedeeltelijk. Bij de laatste twee antwoorden zou dan toelichting gevraagd kunnen worden op het deel dat niet is gevolgd.	Dank voor de waardevolle suggestie. Antwoorden zijn aangepast conform het voorstel.	j
21	PF	1.6 (was 1.5)	De vraag bevat meerdere delen. Het eerste deel is een open vraag. De antwoorden 'ja/nee' lijken betrekking te hebben op het tweede deel van de vraag. Onze suggestie is om te vragen: "Heeft het VO of een geleding van het VO negatief geadviseerd over invaren?" De tweede vraag zou dan moeten beginnen met "zo ja, ..." Vervolgens moet het antwoord geen dropdown menu zijn, maar een antwoord op een open vraag.	De vraag of het VO of een geleding van het VO een negatief advies heeft gegeven, wordt gesteld en beantwoord in het meldingsformulier. Daarom deze suggestie niet overgenomen, maar het drop-down menu met 'ja/nee' antwoorden verwijderd.	j
22	PF	1.8 (was 1.7)	De verwijzing naar artikel 150e vierde lid in kolom D lijkt ons niet juist.	Dank voor de opmerkzaamheid. Bedoeld was te verwijzen naar artikel 150m, vierde lid.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
23	PF	1.8 (was 1.7)	"Zo ja, wanneer wordt...." enz., staat in de kolom waar de toelichting moet worden ingevuld (kolom E). Dit kan beter worden geplaatst achter de optie "Ja" in de kolom D of als vervolgvragen in kolom B, waarop dan in kolom E de antwoorden kunnen worden ingevuld.	Validatie is aangepast. De vraag om de toelichting komt nu alleen tevoorschijn in kolom E als het antwoord 'Ja' wordt gekozen.	j
24	PF	2.4 (was 2.3)	De gesloten vraag in kolom B suggereert dat er ja of nee verwacht wordt, het antwoord in kolom D sluit hier niet bij aan.	Dank voor de opmerkzaamheid. Voor deze vraag worden nu antwoordmogelijkheden gegeven.	j
25	PF	3.4	In het antwoordveld staan vragen. Die vervolgvragen zouden in kolom B moeten staan. Daarnaast is er volgens ons overlap tussen het antwoordveld van 3.4 en vraag 3.5.	Er was inderdaad overlap tussen de vragen 3.4 en 3.5. De eerdere vraag 3.5 is daarom verwijderd. Daarnaast de vragen naar kolom B gebracht en de celvalidaties verwijderd.	j
2. Datakwaliteit					
26	ABP	1.1	Vraag 1.1 is nu vreemd, omdat deze in de vragen erna beantwoord wordt. Als DNB de DNB Good Practice Datakwaliteit Pensioenfondsen als leidend ziet is het handiger om deze te herformuleren, zodat het fonds verzocht wordt uit te leggen wat er gebeurd is als de Good Practice Datakwaliteit niet gehanteerd is. Als deze wel gehanteerd is, is namelijk te volstaan met invullen van de vragen 2.1 t/m 4.2b.	De vraagstelling kan inderdaad verwarring veroorzaken. Om deze verwarring te voorkomen, wordt nu in het invaarsjabloon eerst de vraag gesteld of de DNB Good Practice Datakwaliteit gevolgd is. Afhankelijk van het antwoord op die vraag, zal het fonds vervolgens een toelichting moeten geven op de toepassing van de Good Practice, dan wel de (vervolg)vraag moeten beantwoorden hoe de datakwaliteit voor, tijdens en na transitie dan geborgd is. In beide gevallen kan worden verwezen naar de beantwoording van de andere vragen in het tabblad.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
27	ABP	1.2	We missen in de stappen: mitigerende acties (zoals dataschoning en herstel).	<p>Mitigerende acties zijn onderdeel van de stappen uit de Good Practice en worden daarom niet apart genoemd. In de Good Practice borging datakwaliteit door Pensioenfondsen komt in stap 3 de opvolging van de uitkomsten uit data-analyses en deelwaarnemingen aan bod. Onder de Good Practice data-analyses en deelwaarnemingen staat: <i>"Indien het effect van de fout in de aanspraak groter is dan de MTA, is nader onderzoek nodig van de data. Het nadere onderzoek heeft als doel het pensioenfonds in staat te stellen, conform haar beleidskaders (als het datakwaliteitsbeleid, correctie- en/of herzieningenbeleid en risicobeheersingsraamwerk), te bepalen op welke wijze de fout wordt geadresseerd."</i></p> <p>In stap 4 staat: <i>"Aan de hand van de rapportage beoordeelt het pensioenfonds de bevindingen en stelt een plan van aanpak op voor het uitvoeren van de eventuele acties die nodig zijn om de datakwaliteit op het door het pensioenfonds vereiste niveau voor invaren te brengen."</i></p> <p>In stap 6 staat: <i>"Het pensioenfondsbestuur betreft daarbij aantoonbaar in haar besluitvorming de input van alle sleutelfunctiehouders en wikkelt alle bevindingen van externe accountant, externe IT-auditor en sleutelfunctiehouders aantoonbaar af en zorgt ervoor dat het tot een oordeel komt dat de kwaliteit van de data op orde is en binnen de MTA van het pensioenfonds valt."</i></p> <p>Ons inziens zijn daarmee de mitigerende acties voldoende geadresseerd.</p>	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
28	ABP	1, 2, 3	Het is aan te bevelen om de kop regels qua opmaak en gebruik dusdanig op te maken dat duidelijk is dat deze niet ingevuld hoeven te worden (geldt voor alle tabs); dit omdat de vragen pas starten op 2de niveau (x.1; x.2 etc.).	Dank voor de suggestie, we hebben deze overgenomen.	j
29	Achmea	2.1	Welke data verwacht u dat het pensioenfondsbestuur analyseert? Gaat het bijvoorbeeld om beleggingsinformatie of om data over deelnemers? En wanneer is aangetoond dat de data op de juiste manier gecontroleerd is?	Het gaat om de data zoals in het datakwaliteitsbeleid van het fonds zelf is gedefinieerd. Voor het invaren geldt op grond van artikel 46, derde lid Pw dat minimaal de data voor pensioenbeheer in het datakwaliteitsbeleid moet zijn opgenomen in de scope.	n
30	ABP	3.1	Nuance toevoegen, kern is juist de afweging weten die door het bestuur gemaakt is om tot het oordeel te komen.	DNB verwacht dat het bestuur een uitspraak doet in hoeverre de relevante pensioendata juist en volledig zijn voor de transitie. In de beantwoording kan nuance worden gegeven.	n
	DNB	4.1a		De NBA heeft een voorbeeld gepubliceerd van een AUP-werkprogramma. De vraag is hierop aangepast.	j
31	ABP	4.1b, 4.2a, 4.2b	Hier een optie N.V.T. toevoegen.	Bij de vragen 4.1b en 4.2a is de optie 'N.v.t.' toegevoegd. Bij vraag 4.2b is in de vraag toegelicht dat deze alleen beantwoord hoeft te worden als er feitelijke bevindingen waren (als bedoeld in vraag 4.2)	j
32	PF	4.2b	De vraag: "Op welke wijze heeft het fondsbestuur comfort verkregen over de deugdelijkheid van de oplossingen van de in vraag 4.2 bedoelde feitelijke bevindingen?" lijkt ons onnodig gedetailleerd.	DNB acht het relevant om inzicht te krijgen in de zorgvuldige besluitvorming door het fondsbestuur en wil daarmee een beeld krijgen hoe fondsen hebben vastgesteld dat geconstateerde bevindingen adequaat worden/zijn opgelost. Zie de Q&A borgen datakwaliteit bij invaren .	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
3. Andere risico's (niet-financ)					
33	PF	1.1	Gaat het bij de haalbaarheidsanalyse met name om de technische haalbaarheid in termen van maakbaarheid en haalbaarheid in de tijd?	Vraag 1.1 is aangepast om duidelijk te maken dat het hier gaat om een analyse van de technische uitvoerbaarheid van de pensioenovereenkomst. Daarbij is in de invulinstructie alleen bij wijze van voorbeeld verwezen naar een haalbaarheidsanalyse.	j
34	ABP	1.1	Vraag 1.1 is naar ons inziens nog te onduidelijk. Kan er concreter gemaakt worden welke specifieke onderdelen aan bod moeten komen in het implementatieplan als het gaat om uitvoerbaarheid? In dat geval kan je in het antwoord ook ja/nee aanvinken en in vervolgvragen kan er verder toegelicht worden per onderdeel.	Dank voor de suggestie. De situatie zal echter per pensioenfonds uiteenlopen. Dat zal vervolgens ook van toepassing zijn op de noodzaak tot diepgang en detailniveau aangaande de toelichting op de wijze waarop in het implementatieplan de technische uitvoerbaarheid aan bod komt. DNB wil hierin vooraf niet een detailniveau voor de gehele sector opleggen.	n
35	ABP	2.1	Wat wordt precies bedoeld met deze vraag? Wat is de scope van de vraag? We hebben wel een beeld bij deze vraag, maar de vraag kan op verschillende manieren gelezen worden. Graag ontvangen we nog enige duiding.	Pensioenfondsen dienen de in deze vraag bedoelde analyse op te nemen op grond van artikel 46, derde lid, sub a van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling. Dit betreft een open norm waar pensioenfondsen zelf invulling aan geven, rekening houdend met hun specifieke kenmerken en situatie. Zie ook antwoord 34.	n
36	ABP	2.2	Vraag 2.2, welke analyse heeft het fonds verricht naar IT risico's. Verstrekt DNB nog guidance t.a.v. verwachtingen, structuur en diepgang analyse?	Pensioenfondsen dienen de in deze vraag bedoelde analyse op te nemen op grond van artikel 46, derde lid, sub a van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling. Dit betreft een open norm waar pensioenfondsen zelf invulling aan geven, rekening houdend met hun specifieke kenmerken en situatie. Na enkele invullingen hiervan gezien te hebben, kan DNB overwegen om over te gaan tot het uitbrengen van good practices.	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
4. Risicohouding					
37	anoniem		Dit in combinatie met het tabblad Risicohouding maatstaven. Er moet heel veel informatie aangeleverd worden, waarvoor veel gerekend moet worden en dat kost zeer veel tijd. De gevraagde informatie is een vertaalslag van de wetgeving, waar ook naar verwezen wordt, maar onvoldoende duidelijk is waarom dit allemaal nodig is en wat DNB er precies mee gaat doen (zou derhalve niet kunnen worden volstaan met minder berekeningen en minder aan te leveren informatie). Dit resulteert bovendien in een complexe uitleg bij de invulinstructie.	Bedankt voor deze opmerking. DNB is zich ervan bewust dat het invullen van de tabbladen een inspanning vraagt van pensioenfondsen. De gevraagde informatie betreft de informatie die pensioenfondsen naar de mening van DNB nodig hebben om de risicohouding te kunnen vaststellen in overeenstemming met artikel 14t Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling. De berekeningen worden voor het fonds zelf gemaakt en DNB vraagt de uitkomsten daarvan op om de vaststelling van de risicohouding te kunnen beoordelen.	n
38	ABP		Er ontbreekt een vraag die de 'onzekerheid' adresseert rondom het gebruik van risicopreferenties en hoe het fonds hier mee om gaat.	Hoe om te gaan met onzekerheid rondom risicopreferenties kan worden toegelicht in het antwoord op vraag 1.1. <i>Op welke wijze zijn individuele risicopreferenties geaggregeerd naar een collectieve risicopreferentie per cohort waarvoor een risicohouding is vastgelegd?</i>	n
39	PF	1.1	In de toelichting bij vraag 1.1 wordt verwezen naar een weging van het uitkomsten van het risicopreferentieonderzoek, deelnemerskenmerken en wetenschappelijke inzichten. In vraag 1.7 komt dit terug. In het licht van vraag 1.7 lijkt vraag 1.1 overbodig en te kunnen vervallen.	De vraag verwijst naar de gevraagde onderbouwing in artikel 14v, vierde lid BUPW. De verwijzing en toelichting zijn op dit onderdeel aangepast.	j
40	PF	1.4 (was 1.5)	De risicohouding moet per pensioenregeling worden vastgesteld. Hierbij rijst wel de vraag wat precies wordt verstaan onder "pensioenregeling"? Telt een regeling van meerdere werkgevers met een afwijkende premie als één of als meerdere regelingen?	Voor de definitie van een pensioenregeling verwijst DNB naar artikel 1 van de PW. Dit is toegevoegd aan de toelichting.	j
41	Ortec	1.4 (was 1.5)	De risicohouding moet per pensioenregeling worden vastgesteld. Hierbij rijst wel de vraag wat precies wordt verstaan onder "pensioenregeling"? Valt hier bijvoorbeeld ook de situatie van meerdere werkgevers met een afwijkende premie onder?	Zie de reactie van DNB op opmerking 40.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
42	Achmea	1.4 (was 1.5)	Bedoelt u in vraag 1.5 dat als er meerdere regelingen zijn, er altijd per regeling een risicohouding per leeftijdscohort moet zijn? Een fonds kan echter meerdere premiereregelingen uitvoeren, die toch allen vallen onder één collectiviteit. In dat geval is denken wij dat 1 set risicohouding per leeftijdscohort wettelijk voldoende. Is het mogelijk om de formulering van de vraag op dat punt te verhelderen?	Hierop is het zgn. comply-or-explain principe van toepassing. Het is niet verplicht om per regeling een aparte risicohouding vast te stellen als kan worden aangetoond dat de risicohouding onder de verschillende pensioenregelingen vrijwel gelijk is. Dit is toegevoegd aan de toelichting.	j
43	PF Ortec	1.6 (was 1.8)	Er wordt gevraagd of “draagkracht minimaal hetzelfde gewicht heeft gekregen als risicopreferentie”. Hier lijken de vraag en de Q&A enigszins met elkaar in tegenspraak. De vraag suggereert een numerieke weging, de Q&A stelt dat een kwalitatieve onderbouwing ook mogelijk is. Suggestie is om de vraag aan te passen en deze toelichting op te nemen in de invulinstructie.	In de toelichting is, in lijn met de Q&A Waarom moet de onderbouwing van de risicohouding ten minste voldoen? , opgenomen dat de weging kwalitatief kan worden gemaakt.	j
		1.8 (was 1.6)		Chronologisch gezien wordt het beleggingsbeleid vastgesteld nadat de risicohouding is vastgesteld. De vraag of de risicoblootstelling die volgt uit het beleggingsbeleid en eventuele toedeelregels past binnen de vastgestelde risicohouding hoort daarom de laatste vraag op dit tabblad te zijn.	j
44	Achmea	1.8 (was 1.6)	In de invulinstructie bij vraag 1.6 vraagt u aan het fonds om toe te lichten hoe zij het beleggingsbeleid en de toedeelregels heeft getoetst aan de risicohouding. Op welke punten verwacht u dat pensioenfondsen een toelichting geven op hoe zij deze toetsing doen?	DNB verwacht dat deze toets heeft plaatsgevonden op basis van de normweging en onder- en bovengrenzen van de strategische asset allocatie. Hier geeft een fonds een toelichting hoe het pensioenfonds dit heeft getoetst. Dit is toegevoegd aan de toelichting. Zie hiervoor ook de Q&A Hoe beoordeelt DNB de toetsing van het strategisch beleggingsbeleid en toedelingsregels aan de risicohouding? .	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
5. Risicohouding maatstaven					
45	anoniem		Dit in combinatie met het tabblad Risicohouding. Er moet heel veel informatie aangeleverd worden, waarvoor veel gerekend moet worden en dat kost zeer veel tijd. De gevraagde informatie is een vertaalslag van de wetgeving, waar ook naar verwezen wordt, maar onvoldoende duidelijk is waarom dit allemaal nodig is en wat DNB er precies mee gaat doen (zou derhalve niet kunnen worden volstaan met minder berekeningen en minder aan te leveren informatie). Dit resulteert bovendien in een complexe uitleg bij de invulinstructie.	Zie de reactie van DNB op opmerking 37.	n
46	PF		Het tabblad biedt ruimte om de maatstaven voor de risicohouding voor verschillende deelnemersgroepen zoals actieven en slapers vast te leggen. Veel fondsen zullen voor slapers geen aparte (impliciete) lifecycle bepalen, omdat zij aannemen dat deze elders weer pensioen opbouwen. De risicomaatstaven voor de slapers zonder nieuwe pensioenopbouw verschillen wel van de maatstaven van een actieve deelnemer van dezelfde leeftijd. De vraag is wat er dan ingevuld moet worden op het tabblad. Ons voorstel is om voor slapers geen aparte maatstaven voor de risicohouding vast te stellen, als het fonds voor hen geen eigen (impliciete) lifecycle bepaalt.	<p>Het is mogelijk dat een pensioenfonds verschillende risicohoudingen vaststelt voor deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden (zie de Q&A Waarom moet de onderbouwing van de risicohouding ten minste voldoen?). Als dat het geval is, vult het fonds dit tabblad meerdere keren in.</p> <p>Merk op dat de risicoblootstelling op grond van artikel 14d, vijfde lid BUPW in ieder geval bepaald dient te worden voor deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden. De risicoblootstellingen die volgen uit de (maatmens)doorrekening worden getoetst aan de vastgestelde risicohouding per (leeftijds)cohort. Zie hiervoor de gepubliceerde Q&A Hoe beoordeelt DNB de toetsing van het strategisch beleggingsbeleid en toedelingsregels aan de risicohouding? Het kan voorkomen dat voor een groep waarvoor de toetsing heeft plaatsgevonden dezelfde risicohouding is vastgesteld. Dit is toegevoegd aan de toelichting.</p>	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
47	Ortec		Het sjabloon biedt ruimte voor verschillende deelnemersgroepen de risicohouding vast te leggen. Veel fondsen zullen voor slapers geen aparte lifecycle samenstellen. Omdat zij aannemen dat deze deelnemers elders ook weer pensioen opbouwen. Als je vervolgens voor deze slapers de risicomaatstaven uitrekent zonder pensioenopbouw dan leidt dit wel degelijk tot andere uitkomsten dan de maatstaven van een actieve deelnemer van dezelfde leeftijd.	Zie de reactie van DNB op opmerking 46.	j
48	PF		Graag verduidelijken wat ingevuld moet worden bij Risicohouding en Risicoblootstelling. Verwijst risicohouding naar de vastgestelde grens voor de betreffende maatstaf en risicoblootstelling naar uitkomst daarvoor in de ALM-simulatie?	Risicohouding verwijst inderdaad naar de vastgestelde grenzen voor de wettelijke maatstaven. Voor de risicoblootstelling rekent het pensioenfonds de beleggingsmix door op basis van normwegingen die het fonds zal hanteren na invaren, om zo de geprojecteerde blootstelling aan de vastgestelde risicohouding maatstaven te toetsen. De toelichting is hier nader op aangescherpt.	j
49	Ortec		Mogelijk kan meer duiding worden gegeven bij de definitie van "Risicoblootstelling". Wij interpreteren deze nu als de feitelijke toets aan de risicohouding. Is dit juist?	Zie de reactie van DNB op opmerking 48 (tweede deel reactie i.r.t. risicoblootstelling).	j
50	ABP		Typfout in de toelichting: jaar op jaar afwijking is kolom F en kolom I (i.p.v. E en H).	Dank voor de opmerkzaamheid. Dit is aangepast in het invaarsjabloon.	j
51	anoniem		Op p13 van invulinstructie-invaarsjabloon over Tabblad Risicohouding maatstaven staat 'De jaar op jaar afwijking (kolom E en H)...' In het invaarsjabloon stata in kolom E en H 'verwachtingsmaatstaf'. Dit is niet consistent.	Dank voor de opmerkzaamheid. Dit is aangepast in het invaarsjabloon.	j
52	anoniem		Op p13 van invulinstructie-invaarsjabloon over Tabblad Risicohouding maatstaven wordt niet specifiek verwezen naar kolommen G t/m I (risicoblootstelling).	Dank voor de opmerkzaamheid. Dit is toegevoegd aan de invulinstructie.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
6. SPR contract					
53	PF	1.2 (was 1.1)	Wat wordt er precies bedoeld met 'definitie van de rentemaatstaf'? Graag verduidelijken in de invulinstructie, bijvoorbeeld door mogelijke antwoorden te noemen, in plaats van de vraag te herhalen.	Met de definitie van de rentemaatstaf wordt bedoeld de benchmark op basis waarvan het af te dekken percentage tegen renterisico wordt bepaald. Bij de indirecte methode zal dat de DNB RTS zijn. De directe methode biedt inherent meer ruimte aan het gebruik van een andere rentemaatstaf. De definitie van de rentemaatstaf is toegevoegd aan de invulinstructie.	j
54	ABP	1.2 (was 1.1)	Onduidelijk wat precies met deze vraag wordt bedoeld.	Zie de reactie van DNB op opmerking 53.	j
55	PF	1.1 / 1.2	Bij de indirecte methode voor vaststelling van het beschermingsrendement is de rentemaatstaf toch altijd de RTS zoals vastgesteld door DNB? Onze suggestie is om de volgorde van de vragen 1.1 en 1.2 om te draaien en alleen bij keuze voor de directe methode te vragen naar de gehanteerde rentemaatstaf.	In het invaarsjabloon heeft DNB de volgorde van de vragen aangepast. Zie verder de reactie van DNB op opmerking 53.	j
56	Achmea	1.4b	In artikel 10a lid5 PW staat dat gelijke aanpassingen van de uitkeringen en aanspraken in de uitkeringsfase zijn toegestaan. De wetgeving vraagt niet om mitigerende maatregelen om vermogensherverdeling te beperken. Deze vraag is daarom naar onze mening overbodig.	De hoofdregel van artikel 10a, vijfde lid PW is dat de toedelingsregels voor de beschermingsrendementen en overrendementen voor het beleggingsrisico zodanig zijn dat er op voorhand geen herverdelingseffecten plaatsvinden. Van deze hoofdregel kan afgeweken worden voor zover dat nodig is om gelijke aanpassingen van de ingegane pensioenuitkeringen en van de opgebouwde aanspraak op nabestaandenpensioen van pensioengerechtigden te realiseren en alleen herverdelingseffecten optreden tussen de pensioengerechtigden onderling. Het fonds zal dan moeten toelichten waarom afwijken van de hoofdregel nodig is. DNB heeft dit explicieter in de vraag opgenomen.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
57	PF	1.7	In de invulinstructie graag verduidelijken wat bedoeld wordt met het brondocument.	Met het brondocument wordt bedoeld het document waarin de scenario-analyse terug te vinden is. Bijvoorbeeld het implementatieplan. Dit voorbeeld is toegevoegd aan de invulinstructie.	j
58	PF Ortec	2.1	Wat is de "algemene definitie" van renteafdekking?	De algemene definitie is uitgewerkt op pagina 11 van de DLR aanwijzingen kwartaalstaten taxonomie 3.0.0 : "Hier rapporteert het pensioenfonds het percentage renteafdekking volgens een algemene definitie. Dit percentage dient berekend te worden als de verandering van de marktwaarde van de rentegevoelige assets en derivaten bij een daling van 1% over de hele curve gedeeld door de verandering van de contante waarde van de verplichtingen bij een daling van 1% over de hele curve. Om redenen van consistentie dient hier de rentecurve zonder UFR te worden gehanteerd voor de verplichtingen." In de invulinstructie is een verwijzing naar de taxonomie opgenomen.	j
59	Achmea	2.1	Als het pensioenfonds de indirecte methode hanteert, kan de mate van rente-afdekking slechts op 1 manier worden gedefinieerd. Namelijk met de verandering van de latente uitkering door een wijziging van de DNB RTS voor pensioenfondsen. Het kan op 1 manier, we zijn daarom benieuwd naar de gedachte van DNB achter het opnemen van een vraag naar definities van de mate van renteafdekking.	Zie antwoord op consultatiereactie nr. 53.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
60	Achmea	2.2	Een pensioenfonds zal proberen, ongeacht de methode, zowel het beoogde beschermingsrendement als het beoogde overrendement zo exact mogelijk te behalen. Deze vraag is daarom naar onze mening overbodig.	DNB observeert dat er verschillende aannames worden gehanteerd over de mate waarin verschillende beleggingscategorieën bijdragen aan de afdekking van renterisico, dit bv. door verschillende aannames ten aanzien van rentegevoeligheid en credit spread risk van instrumenten. In deze vraag dienen pensioenfondsen aan te geven welke beleggingscategorieën uit de SAA dienen ter afdekking van renterisico.	n
61	Achmea	2.2, 3.4	Is dit binair? Welke beleggingen doen wel/niet mee en/of biedt dit ruimte voor nuance?	Dit is geen binaire vraag, dit wordt bedoeld met de passage " <i>en in welke mate een categorie hieraan bijdraagt</i> ". Zie hiervoor ook Q&A Hoe zorgt een pensioenuitvoerder voor een beheerste inrichting van de bescherming tegen renterisico in de solidaire premieregeling? " DNB verwacht dat fondsen vastleggen welke (delen van) beleggingen in het fondsvermogen behoren tot de directe beschermingsportefeuille. Het pensioenfonds onderbouwt per beleggingscategorie in de beschermingsportefeuille aannames over de rentegevoeligheid in termen van de rentemaatstaf. " In het invaarsjabloon is een verwijzing naar deze Q&A toegevoegd.	j
62	Achmea	3.4	Wat verstaat u onder 'hoe een beleggingscategorie bijdraagt aan de bescherming tegen renterisico'? Welke gedachte heeft u bij de vraag aan het pensioenfonds om dit te onderbouwen?	Hiermee wordt bedoeld welke beleggingscategorieën onderdeel zijn (of worden) van de achterliggende beschermingsportefeuille.	n
	DNB	4.1 - 4.10		DNB heeft de volgorde van deze vragen aangepast, zodat een logischer geheel is ontstaan	

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
63	PF	4.7 (was 4.2)	We vermoeden dat de einddatum voor de afbouw van de reserve van 1-1-2037 verschuift naar 1-1-2038, klopt dat? Geldt ook voor het invaarsjabloon.	De minister van SZW heeft toegezegd dat de transitieperiode met een jaar wordt verlengd, tot 1 januari 2028. De precieze uitwerking daarvan is echter nog niet gepubliceerd en er is dus nog geen duidelijkheid hoe de wetgever omgaat met de andere in de Wtp opgenomen termijnen. Daarom is het nog onbekend of de einddatum van 1-1-2037 verschuift naar 1-1-2038.	n
64	PF	4.10 (was 4.7)	De woorden 'voor iedere doelstelling' suggereren dat er een onderbouwing per doelstelling moet zijn. In de toelichting bij het Besluit toekomst pensioenen is expliciet aangegeven dat het niet per doelstelling hoeft. Wellicht is dat ook niet mogelijk, omdat er maar één vulregel is en er meerdere doelen en onttrekregels zijn. Onze suggestie is om te vragen naar de baten en de lasten van de solidariteitsreserve als geheel.	Terechte opmerking. We hebben deze woorden verwijderd.	J
65	Ortec	4.10 (was 4.7)	Hier lijkt te staan dat er een onderbouwing per doelstelling moet zijn. Is het wettelijk nodig dit per doelstelling te doen? In de toelichting bij het Besluit toekomst pensioenen is expliciet aangegeven dat het niet per doelstelling hoeft. En wellicht is dat ook niet mogelijk omdat er maar 1 vulregel is, en er meerdere doelen en onttrekregels zijn uit de SR. Het contract wordt als geheel beoordeeld, daarmee zou dat ook hier kunnen als het gaat over de inrichting van de solidariteitsreserve.	Zie de reactie van DNB op opmerking 64.	j
66	PF	4.2c (was 4.8c)	De bescherming tegen onverwachte inflatie kan, behalve door vergelijking van de gerealiseerde inflatie met de verwachte inflatie, ook gebaseerd worden op de mutatie van de verwachte inflatie. In het laatste geval geldt er geen vooraf vastgesteld verwacht inflatieniveau.	Zowel voor een éénjaarshorizon als voor de langere looptijden gaat het om een inflatieverwachting. De uitvoerder dient bij compensatie uit de SR voor de mutatie in verwachte inflatie, daar ook ex-ante een inflatieniveau voor vast te stellen op basis van objectief te verifiëren informatie. Dat hoeft (dus) geen vast percentage te zijn.	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
67	PF Ortec	4.13 (was 4.10)	De evenwichtigheid van de solidariteitsreserve is al onderbouwd bij vraag 4.6 en 4.7. Kan vraag 4.10 vervallen? Zo niet, wat is het verschil?	Het verschil is dat in vraag 4.10 gevraagd wordt <u>hoe</u> evenwichtigheid wordt onderbouwd. Onderdeel van deze onderbouwing is dat gekeken wordt of de uitkomsten van de (kwantitatieve) analyse passen binnen de door de instelling vooraf opgestelde (kwantitatieve) criteria. Dit is in de vraagstelling nader gespecificeerd.	j
68	Achmea	5.1	Welke definitie gebruikt u hier? Kan het zijn dat hier leverage / leenrestrictie door elkaar gebruikt wordt? Wij zien het zo: Leenrestrictie > 100% zakelijke waarden, leverage > 100% exposure	In artikel 1e BUPW is verduidelijkt wat onder de leenrestrictie wordt verstaan, te weten een blootstelling aan meer dan 100% beleggingsrisico, oftewel de effectieve blootstelling aan meer dan 100% zakelijke waardenrisico (als bedoeld in artikel 13, achtste lid van het Besluit FTK). Zakelijke waarden zijn in dit kader alle beleggingen die niet onder kredietrisicovrije vastrentende waarden vallen, waarbij voor vastrentende waarden met kredietrisico een systematiek van mapping toegepast wordt op basis van de tabel, bedoeld in artikel 23a, lid 5. Dit is toegevoegd aan de invulinstructie.	j
69	PF	5.1	“Graag ontvangt DNB hiervoor de onderbouwing en de mate waarin de restrictie wordt opgeheven.” Welke onderbouwing wordt hier beoogd? Dat de combinatie van beleggingsbeleid en toedeelregels leidt tot een blootstelling aan beleggingsrisico van meer dan 100%?	DNB verwijst naar de inhoud van de onderbouwing naar artikel 1e, lid 4 BUPW: “voor zover dit passend is bij de risicohouding van deze cohorten”. Hier dient het fonds toe te lichten waarom dit aansluit bij de risicohouding van de verschillende leeftijdscohorten. Hierbij wordt minimaal ingegaan op waarom dit in het belang is van de deelnemers. De invulinstructie is hierop aangescherpt.	j
70	PF	5.1 / 5.3	Bij 5.1 en 5.3 wordt gevraagd om een onderbouwing van de keuze om de leenrestrictie op te heffen. Wat is het verschil?	Terechte opmerking. 5.3 is als aparte vraag komen te vervallen, de gevraagde toelichting is opgenomen in de invulinstructie bij vraag 5.1.	j
71	PF	5.4	Er staat een letter d teveel in de vraag bij het woord ‘bronddocumentatie’.	Dank voor de opmerkzaamheid. Schrijffout is hersteld.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
7. Toedeelregels SPR					
72	PF		Graag verduidelijken hoe dit tabblad ingevuld moet worden bij de directe methode voor toedeling van beschermingsrendement. Is dat de allocatie naar de matchingportefeuille of de mate waarin de matchingportefeuille de onderliggende inkoopfactor van het individu volgt?	Hier bedoelt DNB de toedeelregel voor het (beoogde) beschermingsrendement (conform de definitie van het beschermingsrendement in artikel 1 Pw). Dit is reeds opgenomen in de invulinstructie, daarom is geen aanpassing nodig.	n
73	PF		Hoe kan worden aangegeven dat de solidariteitsreserve naar rato van het vermogen deelt in het fondsrendement?	Dit kunt u toelichten in de velden voor het beschermingsrendement en het overrendement van de solidariteitsreserve.	n
74	PF		In de invulinstructie staat: "Deze blootstellingen drukt het fonds uit als percentage." Graag verduidelijken als percentage van wat (de noemer).	Dit betreft voor het overrendement de procentuele blootstelling aan het overrendement per euro vermogen. Dit is toegevoegd aan de invulinstructie. Voor het beschermingsrendement was dit al verduidelijkt in de invulinstructie.	j
75	Achmea		Is in dit formulier straks elk blok met dezelfde toedeelregels een cohort? Of moet het pensioenfonds cohortdefinities, zoals gebruikt bij een toets op risicohouding, nog op andere manier inzichtelijk maken?	Het fonds vult voor iedere jaarlaag de toedeelregel in. Indien voor meerdere leeftijden dezelfde toedeelregel wordt gehanteerd wordt hetzelfde getal voor meerdere leeftijden gerapporteerd. Dit is toegevoegd aan de invulinstructie.	j
76	Achmea		Over de solidariteitsreserve: De zin bij dit veld doet vermoeden dat er toch ook nog andere manieren zijn om invulling te geven aan beleggingsbeleid. Operationeel circuit? Separate Portefeuille?	Eens dat deze vraag meer vraagtekens oproept dan dat ze duidelijkheid schept, de zin is weggelaten.	j
77	Ortec		Wellicht zou hier kunnen worden gevraagd of er is gekozen voor de directe of indirecte methode van toedeling van beschermingsrendement. Daarbij is ook de vraag hoe dit moet worden ingevuld in geval van toepassing van de directe methode. Wordt hier dan gevraagd naar de allocatie naar de matchingportefeuille of wordt gevraagd naar de mate waarin de matchingportefeuille de onderliggende inkoopfactor van het individu volgt?	Uit het tabblad SPR contract komt reeds naar voren of het pensioenfonds de directe of indirecte methode hanteert. Zie de reactie van DNB op opmerking 72.	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
8. SAA SPR					
78	PF		De strategische beleggingsmix is dynamisch en afhankelijk van de rente op het invaarmoment. Er wordt één allocatie gevraagd. Gaat het dan om de strategische normportefeuille op het moment van overgang?	Hier dient de strategische normportefeuille ingevuld te worden die hoort bij de economische omstandigheden op het moment van indienen van het invaarsjabloon. Dit is verduidelijkt in de invulinstructie van het invaarsjabloon.	j
79	PF		In de concept invulinstructie staat het volgende: 'Daarnaast rapporteert het fonds ook de huidige feitelijke blootstelling aan de verschillende beleggingscategorieën. De feitelijke weging moet uitkomen op 100%. Deze feitelijke blootstelling zal overeen komen met het strategische beleggingsbeleid op de berekeningsdatum die gehanteerd is voor het basis-scenario. Deze zal dus mogelijk afwijken van de gerapporteerde SAA voor de nieuwe situatie.' Deze toelichting lijkt ons niet correct. De huidige feitelijke blootstelling is volgens ons wat anders dan het strategische beleggingsbeleid op de berekeningsdatum. We kunnen niet uit de toelichting halen of er naar het huidige strategisch beleggingsbeleid of naar de huidige feitelijke blootstelling wordt gevraagd. Het is één van de twee, maar welke?	De toelichting is aangescherpt op dit onderdeel. Er wordt zowel gevraagd om het strategisch beleggingsbeleid in het nieuwe contract (normwegingen en bandbreedtes) als de feitelijke allocaties op het moment van indienen van het invaarsjabloon in het huidige contract. Op die manier verkrijgen wij ook inzicht in de mate van (nog te implementeren) wijzigingen in het beleggingsbeleid.	j
80	PF		De blootstelling aan beschermingsrendement en overrendement per cohort wordt in relatieve termen vastgelegd, de absolute blootstelling kan hiervan afwijken, afhankelijk van de beleggingsmix op fondsniveau. We bepleiten om te verduidelijken wat er in dat geval ingevuld moet worden.	In dit tabblad dienen de feitelijke- en strategische beleggingsmix op fondsniveau te worden gerapporteerd.	n
81	Achmea		Het is niet duidelijk wat er wordt verstaan onder 'Feitelijke blootstelling'. Het contract is immers nog niet ingegaan.	Onder feitelijke blootstelling dient de huidige blootstelling aan de verschillende beleggingscategorieën te worden gerapporteerd. Dit is verduidelijkt in het invaarsjabloon.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
82	Achmea		Het beleggingsbeleid is in de SPR een resultante van de toedeelregels. Het beoogde beleid is direct afhankelijk van de samenstelling van het deelnemersbestand van het fonds. Dit geldt ook voor de renteafdekking. Deze manier van inrichten van het tabblad lijkt vanwege deze drijvende benchmarck niet erg handig.	DNB onderschrijft dat de strategische beleggingsmix veranderlijk is aan wijzigingen in het deelnemersbestand. Uiteindelijk zal dit altijd resulteren in een beleggingsmix op collectief niveau, hiervan dienen de bandbreedtes en normwegingen in dit tabblad te worden gerapporteerd.	n
83	ABP		We lijken absolute percentages in te moeten vullen, maar we definiëren straks een relatieve invulling van de rendementsbeleggingen en de beschermende beleggingen. Hoe zit dit?	Deze dienen vertaald te worden naar de resulterende absolute normwegingen op invaarmoment. Zie ook de reactie van DNB op opmerking 85.	n
84	ABP		We hebben een vraag over de juistheid van de volgende zin “Daarnaast rapporteert het fonds ook de huidige feitelijke blootstelling aan de verschillende beleggingscategorieën. De feitelijke weging moet uitkomen op 100%. Deze feitelijke blootstelling zal overeen komen met het strategische beleggingsbeleid op de berekeningsdatum die gehanteerd is voor het basis-scenario. Deze zal dus mogelijk afwijken van de gerapporteerde SAA voor de nieuwe situatie”. Is dit (wel) correct?	Zie de reactie van DNB op opmerking 79.	j
85	Ortec		De SAA van de SPR zal het gevolg zijn van de gewenste blootstellingen zoals opgenomen in “Toedeelregels SPR”, en wellicht zal hieromheen een bandbreedte gelden. Nu wordt er 1 allocatie opgevraagd. Collectieve normportefeuille is dus dynamisch. Wordt hier dan gevraagd naar de strategische portefeuille op het moment van overgang?	Hier dient inderdaad de strategische portefeuille op het moment van overgang te worden gerapporteerd. Dit is verduidelijkt in de invulinstructie.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
9. FPR contract					
86	Achmea	1.3	Bij deze vraag moet een getal worden ingevuld. Het antwoord op de vraag is geen getal.	Dank voor de opmerkzaamheid. We hebben een keuzelijst toegevoegd waaruit gekozen kan worden.	j
87	PF Ortec	1.5	Er wordt gevraagd naar een scenario-analyse om toe te lichten hoe een negatief kapitaal wordt voorkomen. Hier kan in een FPR nauwelijks sprake van zijn, tenzij er (flinke) leverage is in de portefeuille. Een scenario-analyse zal hier dan ook geen inzicht kunnen bieden. Als DNB dit anders ziet, dan graag toelichten wat voor scenario-analyse hier gevraagd wordt.	DNB verwacht bij deze vraag een toelichting van de maatregelen die worden genomen om een negatief pensioenvermogen te voorkomen. De verwijzing naar scenarioanalyse is achterwege gelaten.	j
88	Achmea	1.5	In de FPR heeft zijn de kapitalen van de deelnemers 1 op 1 gekoppeld aan de beleggingen. Een negatief kapitaal kan in principe niet, tenzij er gebruik gemaakt wordt van opties/futures.	Een negatief pensioenvermogen kan ontstaan door het gebruik van leverage en het gebruik van derivaten. Voor een nadere toelichting hierbij zie de reactie van DNB op opmerking 87.	j
89	Achmea	2.6a (was 2.2)	In artikel 10a lid5 PW staat al dat gelijke aanpassingen van de uitkeringen en aanspraken in de uitkeringsfase zijn toegestaan. Deze vraag is daarom overbodig. Er wordt niet gevraagd om mitigerende maatregelen om vermogensherverdeling te beperken.	Zie de reactie van DNB op opmerking 56.	j
90	anoniem	2.6 (was 2.2a)	Wat is de omschrijving van een toedelingskring? Graag toelichten in de invulinstructie.	Voor de definitie van een toedelingskring verwijst DNB naar artikel 1 van de PW. Dit is toegevoegd aan de invulinstructie.	j
	DNB	3.1 - 3.10		DNB heeft de volgorde van deze vragen aangepast, zodat een logischer geheel is ontstaan	
91	PF	3.8 (was 3.2)	We vermoeden dat de einddatum vo or de afbouw van de reserve van 1-1-2037 verschuift naar 1-1-2038, klopt dat? Geldt ook voor het invaarsjabloon.	Zie de reactie van DNB op opmerking 63.	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
92	PF	3.11 (was 3.5)	De woorden 'voor iedere doelstelling' suggereren dat er een onderbouwing per doelstelling moet zijn. In de toelichting bij het Besluit toekomst pensioenen is expliciet aangegeven dat het niet per doelstelling hoeft. Wellicht is dat ook niet mogelijk, omdat er maar één vulregel is en er meerdere doelen en onttrekregels zijn. Onze suggestie is om te vragen naar de baten en de lasten van de solidariteitsreserve als geheel.	Zie de reactie van DNB op opmerking 64.	j
93	Ortec	3.11 (was 3.5)	Hier lijkt te staan dat er een onderbouwing per doelstelling moet zijn. Is het wettelijk nodig dit per doelstelling te doen? In de toelichting bij het Besluit toekomst pensioenen is expliciet aangegeven dat het niet per doelstelling hoeft. En wellicht is dat ook niet mogelijk omdat er maar 1 vulregel is, en er meerdere doelen en onttrekregels zijn uit de SR. Het contract wordt als geheel beoordeeld, daarmee zou dat ook hier kunnen als het gaat over de inrichting van de solidariteitsreserve.	Zie de reactie van DNB op opmerking 64.	j
94	PF	3.2c (was 3.6c)	De bescherming tegen onverwachte inflatie kan, behalve door vergelijking van de gerealiseerde inflatie met de verwachte inflatie, ook gebaseerd worden op de mutatie van de verwachte inflatie. In het laatste geval geldt er geen vooraf vastgesteld verwacht inflatieniveau.	Zie de reactie van DNB op opmerking 66.	n
95	PF	3.6 (was 3.8)	Bij regelingen met keuzevrijheid in de opbouwfase, maar niet in de uitkeringsfase, kan de risicodelingsreserve wel ingezet worden om bijvoorbeeld nominale verlagingen van uitkeringen te voorkomen. Impliciet is er dan wel sprake van compensatie van beleggingsresultaten. De huidige vraagstelling maakt geen onderscheid tussen de opbouwfase en de uitkeringsfase, waardoor niet duidelijk is hoe de vraag beantwoord moet worden bij deze contractinvulling. Geldt ook voor de invulinstructie.	Deze vraag volgt direct uit de Memorie van Toelichting, waar aangegeven wordt dat ' <i>bij een flexibele premieovereenkomst met beleggingsvrijheid de risicodelingsreserve niet <kan> worden gebruikt voor het compenseren van beleggingsresultaten</i> '. <i></i>	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
96	PF	3.15 (was 3.9)	Bij deze vraag mist "op voorhand". De corresponderende vraag bij de SPR luidt: "Het fonds licht toe hoe zij voorkomt dat een bepaalde generatie op voorhand binnen een pensioenregeling uitsluitend de baten of lasten heeft van de solidariteitsreserve." Deze opmerking geldt ook voor de invulinstructie.	Dit is aangepast in de vraag en invulinstructie.	j
97	PF Ortec	3.14 (was 3.10)	De evenwichtigheid van de risicodelingsreserve is al onderbouwd bij vraag 3.4 en 3.5. Kan vraag 3.10 vervallen? Zo niet, wat is het verschil?	Zie de reactie van DNB op opmerking 67.	j
98	PF	4.1 - 4.4	In SPR kan de leenrestrictie worden opgeheven door jongeren impliciet te laten beleggen met vermogen dat geleend is van ouderen, waarbij ouderen een rentevergoeding ontvangen en jongeren het overrendement. In FPR is deze constructie niet mogelijk, aangezien hier geen sprake is van een onverdeeld vermogen. Hoe kan in FPR dan de leenrestrictie worden opgeheven? Of wordt hier gevraagd naar leverage in de portefeuille? Geldt ook voor de invulinstructie.	In een flexibele premieovereenkomst zonder beleggingsvrijheid is opheffing van de leenrestrictie niet wettelijk verboden. Het is aan pensioenfondsen om het beleggingsbeleid in te vullen binnen het hiervoor geldend wettelijk kader. Echter, uit oogpunt van materialiteit hebben we ervoor gekozen om de vragen over de leenrestrictie bij de FPR te laten vervallen in het invaardingsjabloon.	j
99	Ortec	4.1 - 4.4	Er is toch geen sprake van opheffen van de leenrestrictie binnen de FPR? Of wordt hier gevraagd of er sprake is van leverage in de portefeuille?	Zie de reactie van DNB op opmerking 98.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
10. SAA FPR					
100	PF		In de opbouwfase van de FPR zal er wellicht geen gerichte renteafdekking per cohort zijn, maar zijn er blootstellingen aan verschillende vastrentende producten met uiteenlopende duration. Wat moet dan ingevuld worden in de kolom "rente-afdekking"? De totale rentegevoeligheid van het vermogen t.o.v. de onderliggende inkoopfactor of 0 omdat niet met aanvullende producten wordt gestuurd naar een bepaalde mate van renteafdekking?	Indien geen normweging voor renteafdekking is bepaald, dient dit veld leeg gelaten te worden. Dit is toegevoegd aan de invulinstructie.	j
101	PF		In de uitkeringsfase van de FPR, en vooral bij een uitkeringscollectief, is een mate van renteafdekking wel passend. Wordt hier de mate van renteafdekking als percentage van het vermogen gevraagd, terwijl het in ftk in procenten van de VPV is?	Het percentage renteafdekking zal hier in de praktijk gelijk zijn voor het gehele uitkeringscollectief. Dit betreft de mate van renteafdekking voor het kasstroomprofiel van alle deelnemers in het uitkeringscollectief.	n
102	Ortec		Voor de uitkeringsfase, en dan in het bijzonder bij een uitkeringscollectief is een mate van renteafdekking wel passend. Let hierbij op dat het de vraag is of dit een % van het vermogen gaat zijn (dit in tegenstelling tot in het ftk, waarbij het een % van de VPV is).	Zie de reactie van DNB op opmerking 101.	n
103	Achmea		Het is niet duidelijk wat er wordt verstaan onder 'Feitelijke blootstelling'. Het contract is immers nog niet ingegaan. De onder- en bovengrens hebben niets te maken met invaren.	Het invaarsjabloon en invulinstructie zijn hierop aangepast. Er wordt zowel gevraagd om het strategisch beleggingsbeleid in het nieuwe contract (normwegingen en bandbreedtes) als de feitelijke allocaties op het moment van indienen van het invaarsjabloon in het huidige contract. Op die manier verkrijgen wij ook inzicht in de mate van (nog te implementeren) wijzigingen in het beleggingsbeleid. Omdat in het huidige contract (meestal) collectief wordt belegd, hoeft de feitelijke allocatie alleen op totaalniveau te worden ingevuld (regel toegevoegd in tabblad) en niet per leeftijdsjaar.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
104	Achmea		Niet een prettige manier om dit in te vullen, vereist veel tijd en detailniveau. Fondsen die werken met modules hebben geen bandbreedte voor de verschillende assetclasses per leeftijdscohort. De bandbreedtes zijn gedefinieerd in de module.	DNB verwacht dat pensioenfondsen een totaaloverzicht hebben van de SAA van deelnemers. Omdat pensioenuitvoerders niet met generieke (maar verschillende) 'modules' werken is voor deze indeling gekozen, in lijn met de huidige FTK-staten.	n
105	Achmea		Bij FPR is er geen sturing op renteafdekking in de opbouwfase maar opbouw van duratie.	Zie de reactie van DNB op opmerking 100.	j
106	anoniem		Het sheet dient per lifecycle gerapporteerd te worden. Is het toegestaan de sheet te copieren? Hoe om te gaan met naamgeving van dat tabblad zelf (dus NIET in de sheet)?	Dit tabblad kan gekopieerd worden. Dit kan door een rechtse klik op de naam van het tabblad ('10. SAA FPR'), gevolgd door een keuze voor 'Verplaatsen of kopiëren'. In het pop-up scherm dat dan volgt, selecteert u '11. Transitie-ftk na invaarbep.' en zet u een vinkje voor het veld 'Kopie maken'. Het tabblad wordt dan gekopieerd en krijgt automatisch de naam '10. SAA FPR (2)'. Een volgende kopie krijgt volgnummer (3) enzovoorts.	n
107	anoniem		Voor elke Lifecycle moet heel informatie worden aangeleverd, ook hier weer de vraag, wat is de toegevoegde waarde voor DNB / de beoordeling van al deze informatie, kan niet volstaan worden met minder informatie per Lifecycle (hoe kan dit resulteren in een andere beoordeling door DNB, als dit vergeleken wordt met alle informatie die nu wordt aangeleverd)?	Deze informatie wordt voor de toets aan verschillende wettelijke vereisten gebruikt, zoals de beoordeling (niet uitputtend): of de risicoblootstelling past binnen de risicohouding, of er significante delta is in beleggingsbeleid en of de verschillende beleggingsprofielen aansluiten bij de heterogeniteit aan risicopreferenties.	n
108	Ortec		Onder FPR zal er in veel gevallen in de opbouwfase geen gerichte renteafdekking per cohort zijn, maar zijn er blootstellingen aan verschillende vastrentende producten. Er zal dan een duration zijn van de vastrentende portefeuille. Wat wordt dan gevraagd in de kolom "rente-afdekking". Vult het fonds hier de totale rente-gevoeligheid in van het vermogen tov de onderliggende inkoopfactor of kan hier 0 worden ingevuld omdat niet met aanvullende producten wordt gestuurd naar een bepaalde mate van renteafdekking?	Zie de reactie van DNB op opmerking 100.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
11. Transitie-ftk na invaarbepaling					
109	ABP		Nuance toevoegen, lijkt nu dat de invaardeckingsgraad een absoluut gegeven is. Ons inziens gaat het meer om de beoogde invaardeckingsgraad binnen een bepaalde bandbreedte, klopt dit?	In artikel 150p, vierde lid, onderdeel a en ten tweede van de PW staat dat het pensioenfonds in het overbruggingsplan onderbouwt hoe de invaardeckingsgraad is vastgesteld. Daarin wordt niet verwezen naar een bandbreedte.	n
110	PF	4 + 5	De vragen naar een onderbouwing van het besluit en naar de transitie-effecten van aanpassing van de invaardeckingsgraad kunnen wij niet plaatsen. De regelgeving vereist geen onderbouwing van de aanpassing van de invaardeckingsgraad, alleen dat er bij de invaardeckingsgraad een verantwoorde, uitlegbare en evenwichtige overstap naar de uitvoering van de gewijzigde pensioenovereenkomst mogelijk is (artikel 150q lid 6). Een onderbouwing van de aanpassing is ook niet goed mogelijk, want pas na indiening van het implementatieplan kan de fondsspecifieke invaardeckingsgraad goed bepaald worden. We bepleiten om hier te vragen naar de effecten van gebruik van het transitie-ftk en het belang voor de deelnemers, conform de verwijzing naar de MvT in kolom C.	In artikel 150p, vierde lid, onderdeel a en ten tweede van de PW staat dat het pensioenfonds in het overbruggingsplan onderbouwt hoe de invaardeckingsgraad is vastgesteld. Indien deze wijzigt, dan dient ook de vaststelling van de gewijzigde invaardeckingsgraad onderbouwd te worden.	n
12. Transitie beleggingsbeleid					
111	Achmea		De vragen op dit tabblad verwijzen naar artikel 46 lid 3 BUPW. Dit artikel gaat over een risico-analyse in het implementatieplan. De wijziging van het strategisch beleggingsbeleid komt hierin niet terug.	Artikel 46, derde lid BUPW gaat onder meer (in sub f) in op een analyse van de financiële risico's en de beheersing van deze risico's als onderdeel van de transitie. Onderdeel hiervan zijn de wijzigingen in het strategisch beleggingsbeleid.	n
112	ABP		Suggestie om een inleidende vraag opnemen in hoeverre de beoogde beleggingsmix afwijkt van de huidige beleggingsmix.	Deze informatie wordt reeds opgevraagd in de tabbladen SAA SPR en SAA FPR.	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
13. Basisscenario berekeningen					
113	PF	1	Niet helder is wat bedoeld wordt met “fictieve transitiedatum” en welke keuzes hier mogelijk zijn. Mag een fonds dat op 1 januari 2025 over gaat naar het nieuwe stelsel in het voorjaar van 2024 een berekening doen alsof de transitie op 1 januari 2024 plaats vond? Deze opmerking geldt ook voor de invulinstructie.	<p>In de invulinstructie staat <i>"Het basis-scenario is het scenario dat het fonds kiest, dat lijkt op de actuele situatie van het fonds en de marktomstandigheden op het moment van het uitvoeren van de berekeningen."</i> Dit houdt inderdaad in dat een fonds dat op 1-1-2025 voornemens is in te varen de berekening uitvoert alsof de transitie op 1-1-2024 plaatsvindt.</p> <p>In de invulinstructie staat tevens: <i>"Het fonds vult hier de datum (DD-MM-JJJJ) in die gehanteerd is in het basis-scenario als de fictieve transitiedatum waarop de berekeningen en modelaannames zijn gebaseerd."</i></p> <p>We hebben aan de invulinstructie toegevoegd: <i>"De fictieve transitiedatum is de berekeningsdatum en is dus anders dan de voorgenomen transitiedatum."</i></p>	j
14. Omrekenmethoden					
114	PF	1.1	We zijn van mening dat omrekening soms niet nodig is, bijvoorbeeld bij overgang van een verbeterde premiereregeling naar een flexibele premiereregeling. We bepleiten om ‘niet van toepassing’ als mogelijk antwoord toe te voegen.	Op grond van artikel 150n Pw kan een fonds alleen de standaardmethode of de vba-methode gebruiken bij invaren. De optie 'n.v.t' past daar niet bij. DNB onderzoekt nog hoe omgegaan kan worden met het invaren van DC-regelingen.	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
115	PF	1.2a, b (vraag verplaatst naar tabblad '0. Inhouds-opgave')	Er zijn fondsen die nu zowel DB- als DC-regelingen uitvoeren en na de transitie zowel SPR als FPR. Het kan voorkomen dat de ene werkgever met een DC-regeling nu over gaat naar een FPR met gebruikmaking van de overgangsregeling, terwijl binnen hetzelfde fonds een andere werkgever over gaat van een DC-regeling naar een SPR, of naar een FPR zonder gebruikmaking van de overgangsregeling. Voor deze fondsen is niet duidelijk wat ze precies moeten invullen en hoe.	Deze opmerking betreft allerlei varianten waarbij pensioenfondsen in willen varen naar meerdere regelingen en is breder dan alleen de vraag of het fonds het tabblad met bruto- of netto profijt in moet vullen. Het invaarsjabloon is geschikt om invaren naar één flexibele premiereregeling en/of één solidaire premiereregeling te melden. Fondsen die in willen varen naar meerdere regelingen kunnen in overleg treden met hun toezichthouder over het invullen en indienen van het invaarsjabloon. Dit is ook toegevoegd aan het algemeen deel van de invulinstructie. DNB zal hier tevens in een nieuwsbericht bij stil staan.	j
116	PF ABP	1.2 (was 1.3)	“Het fonds licht hier toe welke spreidingstermijn is gekozen voor het berekenen van de standaardregel, en onderbouwt of dit in het belang van de pensioendeelnemers is. Hierbij gaat het fonds in ieder geval in op de bestandssamenstelling van het fonds.” Gebruik van een spreidingstermijn van 10 jaar is de (wettelijke) default. Alleen afwijkingen hiervan zouden volgens ons onderbouwd moeten worden.	De tekst is aangepast naar: "... en, <u>indien afgeweken wordt van de default spreiding termijn van 10 jaar, onderbouwt ...</u> "	j
117	PF	1.2 / 1.3 (was 1.3 / 1.4)	De toelichting verwijst naar artikel 21 lid 3 van de Regeling pensioenwet. Dit lid gaat over gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de standaardmethode, niet over de spreidingstermijn. Wellicht is artikel 21 lid 2 en bijlage 2a bedoeld?	Deze opmerking is correct en de suggestie is in de invulinstructie verwerkt.	j
118	PF	1.2 / 1.3 (was 1.3 / 1.4)	De invulinstructie benoemt wel de mogelijkheid om een kortere spreidingstermijn, maar niet de mogelijkheid om een langere spreidingstermijn dan tien jaar te hanteren.	Terechte opmerking. We hebben "kortere spreidingstermijn" aangepast naar "kortere of langere spreidingstermijn "	j
119	PF	1.2 / 1.3 (was 1.3 / 1.4)	Het is niet duidelijk waarom de spreidingstermijn apart gevraagd wordt voor de standaardregel en de standaardmethode. Waarom zouden deze twee spreidingstermijnen van elkaar verschillen? Wellicht kan dit beperkt worden tot één vraag. Als in 1.4 gevraagd wordt naar de spreidingstermijn die in de uitkeringsfase van de SPR of de FPR gehanteerd wordt, dan zou de vraag aangepast moeten worden.	Er wordt niet gevraagd naar de spreidingstermijn in de uitkeringsfase, dus de vraag wordt niet als zodanig aangepast. Voor het vergelijken van de resultaten van de tweede en de derde tabel is het van belang te weten in hoeverre de gehanteerde spreidingstermijn overeenkomt.	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
120	PF Ortec	1.4b, 1.5b, 1.6c (was 1.5b, 1.6b, 1.7c)	Hier wordt gevraagd om de evenwichtigheid van de vulling van de solidariteits- of risicodelingsreserve en het compensatiedepot bij invaren per onderdeel te verantwoorden, maar die afweging is alleen op totaalniveau mogelijk.	Op grond van artikel 46 lid 2 sub d en sub e BUPW dient het fonds de verschillende onderdelen te onderbouwen, alsmede de berekeningen daarbij en de overwegingen daartoe. De evenwichtigheid hoeft inderdaad alleen te worden beoordeeld op totaalniveau (zie vraag 2.6 van het tabblad '25. Evenwichtigheidsweging'). Om verwarring te voorkomen is 'in het kader van evenwichtigheidsbeoordeling van invaren' uit de hier bedoelde vragen weggelaten.	j
121	PF ABP	1.7 (was 1.8)	"Hier licht het fonds toe, op grond van Toezichthouderregeling Invaren artikel 4 lid 1 sub j, waarom de standaardmethode of de VBA-methode is gekozen door het fonds, hoe de betreffende omrekenmethoden is uitgevoerd en hoe het vermogen van het fonds is aangewend." De standaardmethode is de default en zou dus niet apart onderbouwd moeten worden. Dat zou wel gelden voor gebruik van de VBA-methode.	Bij gebruik van de standaardmethode hoeft inderdaad niet toegelicht te worden waarom de standaardmethode is gekozen, maar wel hoe de betreffende omrekenmethoden is uitgevoerd en hoe het vermogen van het fonds is aangewend en in hoeverre wordt afgeweken van de default.	n
122	Achmea	1.7 (was 1.8)	Wat wordt hier verwacht met betrekking tot de onderbouwing van de omrekenmethode?	Zie de reactie van DNB op opmerking 121.	n
123	PF	1.8 (was 1.9)	We bepleiten om in de invulinstructie het verschil tussen standaardmethode en standaardregel toe te lichten. In kolom C van het sjabloon zou verwezen kunnen worden naar artikel 150n.	We hebben de suggestie overgenomen om naar artikel 150n te verwijzen	j
124	PF	1.9 (was 1.10)	Er hoeft geen sprake te zijn van een 'verschuiving' als iedere deelnemer meer meekrijgt dan de marktwaarde van de bestaande pensioenaanspraken. We vermoeden dat de beoogde vraag is hoe het onverdeeld vermogen na toepassing van de VBA-waardering van de huidige aanspraken is toebedeeld.	We hebben de suggestie overgenomen en de bewoording aangepast.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
125	Ortec	1.9 (was 1.10)	Er wordt hier gesproken over 'verschuiving', maar de vraag is of er sprake is van verschuiving als iedere deelnemer meer meekrijgt dan de marktwaarde van de bestaande pensioenaanspraken. We vermoeden dan ook dat de eigenlijke vraag is welke toedeling is toegepast indien bij het invaren nog sprake is van onverdeeld vermogen na toepassing van de VBA-waardering van de huidige aanspraken.	We hebben de suggestie overgenomen en de bewoording aangepast.	j
126	PF	1.10b (was 1.11b)	Graag verduidelijken hoe de omvang van de operationele reserve moet worden vermeldt, in euro's of als percentage van bijvoorbeeld het totale vermogen of de som van de persoonlijke vermogens. Geldt ook voor de invulinstructie.	toegevoegd: Druk uit in % van het totale vermogen.	j
127	Ortec	2.3	In hoeverre wijkt deze vraag af van vraag 1.7b?	In vraag 1.7b (nu: 1.6b) wordt gevraagd naar de omvang van het compensatiedepot, terwijl in vraag 2.3 wordt gevraagd hoe het vermogen wordt toebedeeld. Daarbij gaat het niet alleen over de initiële vulling. Dit is nu verduidelijkt.	j
128	PF	2.3	"Op welke wijze wordt het vermogen aan het compensatiedepot toebedeeld?" Het gaat hier toch alleen over de initiële vulling van het depot bij invaren, niet over de eventuele vulling vanuit extra premie-inleg? Welke wijzen zijn er dan mogelijk? Wat is het verschil met vraag 1.7b over de omvang van het compensatiedepot bij invaren?	Het gaat niet alleen over de initiële vulling. Dit is nu verduidelijkt in de invulinstructie.	j
129	PF	3.1 / 3.7	Als het fonds geen vermogen aanwendt voor SR, RR of compensatiedepot (vraag 3.1) of geen vermogen verschuift (vraag 3.7), dan is het antwoord op de gestelde vraag eigenlijk 'ja'. We vermoeden dat antwoord 'nee' is beoogd. De onduidelijkheid ontstaat door de woorden "ten hoogste 5%" en "maximaal 5%".	In dat geval is het antwoord 'ja' beoogd. De bewoording is consistent gemaakt door het 'ten hoogste' te noemen.	j
130	PF	3.2	Dit zijn eigenlijk drie vragen, immers er kan vermogen zowel naar SR, naar RR als naar compensatiedepot gaan. Wellicht handiger om er dan ook drie aparte vragen van te maken.	Suggestie overgenomen en opgesplitst in 3.2a,b,c.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
131	PF	3.5a	Bij gebruik van de standaardmethode is geen vergelijking nodig met de inclusieve marktwaarde. Graag verduidelijken dat deze vraag dan niet van toepassing is. Artikel 150o lid 2 verwijst naar het minimum van 95% van de uitkomst van de standaardregel en de technische voorziening, niet 95% van de inclusieve marktwaarde.	inclusieve marktwaarde is weggehaald	j
132	PF	3.5a	Er staat tweemaal 'pensioenafpraak' in plaats van 'pensioenaanspraak'. Verder in de invulinstructie graag toelichten wat inclusieve waarde is.	Dank voor de opmerkzaamheid. We hebben dit gecorrigeerd.	j
133	PF	5.2, 5.3	De verwijzing naar artikel 150m lid 8 PW in kolom C lijkt onjuist.	De verwijzing was inderdaad incorrect en is weggehaald.	j
134	PF	5.3	Naast individuele vermogens, eigen vermogen, solidariteits- of risicodelingsreserve, compensatiedepot en operationele reserve zijn er wellicht nog collectieve voorzieningen of reserves, zoals voor uitvoeringskosten en arbeidsongeschiktheid (IBNR). Klopt dat?	Indien dit het geval is, kan het nader toegelicht worden in het antwoord op vraag 5.3b. Dit is verduidelijkt in de invulinstructie.	j
15. Transitie-effecten					
135	PF	1.4 - 1.8	De nummering voor vraag 1.4-1.8 in de invulinstructie klopt niet, omdat nummer 1.3 twee keer gebruikt wordt	Dank voor de opmerkzaamheid. Nummer 1.3 was inderdaad twee keer gebruikt. Dit is aangepast.	j
136	PF	1.8	Volgens de invulinstructie (met nummer 1.7) zouden na aanpassing van het OBP de effecten berekend moeten worden over de periode van het oorspronkelijke OBP. Deze analyse lijkt ons niet zinvol en zou wat ons betreft kunnen vervallen. Als de toezichthouder toch sterk hecht aan een vergelijking van de effecten van het oude en het nieuwe OBP, dan lijkt het ons beter om het oorspronkelijke OBP door te rekenen vanaf de datum van de aanpassing en dat te vergelijken met het aangepaste OBP.	Een pensioenfonds moet de transitie-effecten van het toepassen van een overbruggingsplan inzichtelijk maken. Met deze vraag wil DNB van het fonds weten of de bij de berekening van die transitie-effecten gehanteerde aannames en/of het daarbij gehanteerde beleid zijn aangepast ten opzichte van de oorspronkelijke berekening. Dit is verduidelijkt in de invulinstructie.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
137	PF ABP	2.1a - 2.1e	Vraag gaat over effect van vereenvoudigingen in de transitie-sommen. Bij gebruik van modellen is per definitie sprake van vereenvoudigingen. Het effect daarvan is echter moeilijk te kwantificeren wanneer de 'volledig zuivere' doorrekeningen niet beschikbaar zijn of niet gemaakt kunnen worden (het betreft immers een vereenvoudiging). De materialiteit van de verschillen is daarmee moeilijk te kwantificeren. Kunnen wij ervan uitgaan dat een kwalitatieve onderbouwing hiervan volstaat, gebaseerd op het uitgangspunt dat in de modelberekeningen de werkelijkheid al zo goed mogelijk wordt benaderd?	De doorrekening dient zo realistisch mogelijk te zijn. Vereenvoudigingen en aannames zijn daarbij toegestaan, mits dit geen significante impact heeft op de uitkomsten. Hiervoor zullen plausibiliteitschecks uitgevoerd worden en dient onderzocht te worden in hoeverre aannames en vereenvoudigingen realistisch en/of representatief zijn voor de betreffende doorrekening. Het is daarom van belang te weten welke aannames en vereenvoudigingen wel en welke niet tot significant andere (kwantitatieve) uitkomsten leiden. Dit kan bijvoorbeeld door de gevoeligheid van een aanname op de uitkomsten te analyseren.	n
138	PF	2.4a	Graag verduidelijken dat aanpassingen in het beleidskader uit de ABTN op 30 juni 2022 die los staan van de transitie wel meegenomen mogen worden.	Verduidelijking is reeds opgenomen in invulinstructie	n
139	Ortec	2.5b	De vraag suggereert nu dat gebruik van maatmensen een vereenvoudiging zijn. Dit is ons inziens juist niet het geval. Zie hiervoor ook ons recente artikel.	Het gebruik van maatmensen is in veel gevallen een vereenvoudiging. Derhalve moet het fonds onderbouwen dat het niet leidt tot materiële afwijkingen van de uitkomsten. Zie ook de reactie van DNB op opmerking 146.	n
140	PF	2.5b	"Onderbouw dat het gebruik maken van maatmensen niet leidt tot materiële afwijkingen in de berekening van de marktwaarden van de te verwachten pensioenuitkeringen van deelnemers, gewezen deelnemers en andere aanspraakgerechtigden." Het is moeilijk om kwantitatief te onderbouwen dat het gebruik van maatmensen niet tot materiële afwijkingen leidt. Graag verduidelijken dat het fonds dit kwalitatief kan onderbouwen door toe te lichten dat de maatmensen representatief gekozen zijn.	Zie de reactie van DNB op opmerking 137.	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
141	ABP	2.5b	<p>“Onderbouw dat het gebruik maken van maatmensen niet leidt tot materiële afwijkingen in de berekening van de marktwaarden van de te verwachten pensioenuitkeringen van deelnemers, gewezen deelnemers en andere aanspraakgerechtigden.” Het is moeilijk om kwantitatief te onderbouwen dat dit niet zou leiden tot materiele afwijkingen. Kunnen wij ervan uitgaan dat een kwalitatieve onderbouwing hiervan volstaat, gebaseerd op het uitgangspunt dat de gekozen maatmensen naar onze verwachting zo min mogelijk tot materiele afwijkingen leiden in de berekening van de te verwachten pensioenuitkeringen van deelnemers, gewezen deelnemers en andere aanspraakgerechtigden?</p>	Zie de reactie van DNB op opmerking 137.	n
142	PF	2.5c	<p>“Hier licht het fonds toe in hoeverre uitstroomkansen zijn gemodelleerd bij de bepaling van de transitie-effecten. Dat doet het fonds door per transitie-effect (netto/bruto profijt en de pensioenverwachting in scenario’s) toe te lichten i) in hoeverre uitstroomkansen zijn gemodelleerd op collectief niveau (fondsniveau) en ii) in hoeverre in getoonde resultaten voor individuele deelnemers (bijvoorbeeld maatmensen) rekening wordt gehouden met uitstroomkansen.” Fondsen hanteren wellicht wel uitstroomkansen op het collectieve niveau, maar niet voor individuele maatmensen. We nemen aan dat het antwoord “nee” onder ii) niet problematisch is en bepleiten om dit in de toelichting te vermelden.</p>	Zie de reactie van DNB op opmerking vraag 137. Uitstroomkansen dienen daarin ook zo realistisch mogelijk meegenomen te worden.	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
143	ABP	2.5c	“Hier licht het fonds toe in hoeverre uitstroomkansen zijn gemodelleerd bij de bepaling van de transitie-effecten. Dat doet het fonds door per transitie-effect (netto/bruto profijt en de pensioenverwachting in scenario’s) toe te lichten i) in hoeverre uitstroomkansen zijn gemodelleerd op collectief niveau (fondsniveau) en ii) in hoeverre in getoonde resultaten voor individuele deelnemers (bijvoorbeeld maatmensen) rekening wordt gehouden met uitstroomkansen.” Wij hanteren wel uitstroomkansen op het collectieve niveau, maar niet voor individuele maatmensen. In hoeverre is het antwoord van Nee onder ii) problematisch?	Zie de reactie van DNB op opmerking 142.	n
144	PF	3.2	In de invulinstructie staat: “Het fonds licht ook toe in wat de standaardfouten zijn van de uitkomsten en in hoeverre deze acceptabel worden geacht voor de betreffende toepassingen.” Graag toelichten hoe bijvoorbeeld de standaardfout van de relatieve verandering in netto profijt berekend moet worden. Dit is niet evident, want het betreft een verschil tussen profijt in NPC en nFTK en dat gedeeld door de waarde van de uitkeringsstroom. Of is iets anders beoogd?	Hoe de standaard fout van netto profijt berekend wordt, is toegelicht in de toelichting bij de scenariosets (eerste tabblad van het excelbestand). In de invulinstructie is een verwijzing hiernaartoe opgenomen.	j
145	ABP	3.2	Het fonds licht ook toe in wat de standaardfouten zijn van de uitkomsten en in hoeverre deze acceptabel worden geacht voor de betreffende toepassingen.” Wij vragen ons af of het überhaupt mogelijk is om de standaardfout te berekenen (van bijvoorbeeld netto-profijt omdat dit al een maatstaf is dat opgebouwd uit een verschil tussen nFTK en NPC en dat gedeeld door de uitkeringsstroom).	Zie de reactie van DNB op opmerking 144.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
16. Basisscenario netto profijt					
146	PF		Klopt het dat het is toegestaan om hier te rekenen met maatmensen in plaats van cohorten, indien in het tabblad "transitie-effecten" onder vraag 2.5a "ja" is ingevuld?	Op grond van artikel 46c, vierde lid BUPW is het gebruik van maatmensen toegestaan zolang is onderbouwd dat <i>'deze vereenvoudiging niet <leidt> tot materiële afwijkingen in de berekening van de marktwaarden van de te verwachten pensioenuitkeringen van deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden'</i> .	n
147	Ortec		Ook hier de vraag of we kijken naar cohorten of maatmensen. Zeker voor actieve deelnemers, zouden we graag naar maatmensen willen kunnen kijken (zie eerdere opmerking en artikel). Klopt het dat dit mogelijk is, indien in het tabblad "transitie-effecten" onder vraag 2.5a "ja" is ingevuld?	Zie de reactie van DNB op opmerking 146.	n
148	PF		Voor de alleroudste cohorten wordt gevraagd naar de effecten van meerdere geboortejaren samen (≤ 1923). In de ALM-analyse wordt meestal voor individuele geboortejaren gerekend. We bepleiten om geen cijfers te vragen voor meerdere geboortejaren samen. We denken dat aparte rapportage van de effecten voor geboortejaren 1922 en eerder weinig toevoegt. Mocht de toezichthouder die effecten toch graag zien, dan zien we liever dat er nog enkele geboortejaren worden toegevoegd aan de tabel, waarbij de betreffende cellen alleen ingevuld hoeven te worden voor zover die cijfers beschikbaar zijn. Dit geldt ook voor de tabbladen bruto profijt en pensioenverwachting.	Dit betreft deelnemers met een korte horizon in de prognose en daardoor relatief vergelijkbare effecten. Daarom is ervoor gekozen om deze effecten samen te voegen in een cohort.	n
149	PF		In cel LMN,181 staat "Netto profijt effect ongewijzigd voortzetten van de pensioenovereenkomst t.o.v. wijziging pensioenovereenkomst (in %)". Moet hier niet staan: Netto profijt effect van wijziging pensioenovereenkomst ten opzichte van netto profijt ongewijzigd voortzetten?	Dit is aangepast, want dit moet inderdaad 'wijziging pensioenovereenkomst ten opzichte van ongewijzigd voortzetten' zijn.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
150	PF		DNB is voornemens meerdere beleidsuitingen over netto-profijt berekeningen op te stellen waarin de aannames en uitgangspunten van de berekeningen aan de orde komen. DNB zal ook met Q&A's komen over netto profijt. Kan DNB aangeven wanneer wij deze beleidsuitingen en Q&A's kunnen verwachten?	Recent is een tweede serie beleidsuitingen (factsheets en Q&A's) gepubliceerd op de DNB website, waaronder een Q&A techniek transitie-effecten , waarin vragen (met antwoorden) zijn opgenomen over netto profijt berekeningen.	n
151	PF		We bepleiten om in de invulinstructie het verschil tussen standaardmethode en standaardregel te verduidelijken. Wij vermoeden dat de standaardregel de toedeling van vermogen conform de MVEV-systematiek betreft, terwijl de standaardmethode ook aanvullende maatregelen zoals een verschuiving van maximaal 5% van het vermogen omvat.	We hebben de invulinstructies en de tabellen in het invaarsjabloon aangepast en verder verduidelijkt. Om precies te zijn, is verduidelijkt dat tabel 2 gaat over vermogens na toepassing van de standaardregel zonder initiële vulling van een reserve of depot.	j
152	PF		De standaardmethode vereist geen vergelijking met de inclusieve marktwaarde. Het sjabloon lijkt uit te gaan van 95% van de marktwaarde, terwijl de wet uitgaat van 95% van het vermogen na toepassen van de standaardregel. Zie ook onze eerdere opmerking bij de omrekenmethoden.	Zie de reactie van DNB op opmerking 151.	j
153	Achmea		Een deelnemer moet conform artikel 150n tenminste 95% van de standaardmethode mee krijgen. Onze interpretatie is dat deze 95% gedefinieerd is in termen van kapitaal niet in termen van netto profijt. In termen van netto profijt is dit niet instantaan te controleren en niet transparant. De berekening onder 2 is overbodig.	Zie de reactie van DNB op opmerking 151.	j
154	Achmea		Het zou makkelijker zijn als getallen die volgen uit andere invoer als formule zouden worden berekend.	Het fonds vult de berekeningen in het invaarsjabloon in. DNB kiest er hier niet voor te werken met formules.	n
155	Achmea		De formule (netto profijt ongewijzigd voortzetten van de pensioenovereenkomst minus netto profijt wijzigen pensioenovereenkomst) / marktwaarde van de uitkeringen is tegen intuïtief. Dit toont namelijk het netto profijt van de huidige regeling ten opzichte van de nieuwe regeling in plaats van andersom.	Zie de reactie van DNB op opmerking 149.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
156	ABP		Kan DNB duiding geven over het verschil tussen standaardmethode en standaardregel (wij vermoeden dat de standaardregel de MVEV-spreiding betreft terwijl de standaardmethode een (herverdelings)ruimte kent van 5%)? In dat kader lijkt DNB in de sjablonen uit te gaan van 95% van de marktwaarde terwijl wij uitgaan van 95% van het vermogen na toepassen van de standaardregel.	Zie de reactie van DNB op opmerking 151.	j
17. Basisscenario bruto profijt					
157	PF		Moet dit tabblad altijd ingevuld worden of kan een fonds dat de netto profijt effecten inzichtelijk heeft gemaakt dit tabblad overslaan? Wij zien voor deze fondsen geen toegevoegde waarde om ook bruto profijt te bepalen.	Het tabblad '17. Basisscenario bruto profijt' wordt alleen ingevuld wanneer het fonds voldoet aan de voorwaarden van artikel 150e, derde lid PW. Om dat te verduidelijken is een validatie aangebracht in het tabblad '0. Inhoudsopgave', die ervoor zorgt dat een fonds direct kan zien of het dit tabblad wel of niet moet invullen.	j
158	Ortec		Moet dit tabblad altijd worden ingevuld of kan een fonds dat ook de netto profijten inzichtelijk heeft gemaakt deze ongevuld laten? Blok 2 lijkt te suggereren dat dit tabblad altijd moet worden ingevuld (immers, fondsen met een SR of RDR zijn verplicht netto profijt te toetsen). Echter vragen wij ons wel af wat voor deze fondsen de toegevoegde waarde van (ook) een bruto profijt toets is?	Zie de reactie van DNB op opmerking 157.	j
159	PF Ortec		In het tabblad lijkt veel meer informatie te worden gevraagd dan voor fondsen die alleen bruto profijt rapporteren (namelijk zuiver DC-fondsen) van toepassing is. In de MvT is immers ook opgenomen dat in deze gevallen volstaan kan worden met een berekening van de marktwaarde van de toekomstige premies. In het tabblad wordt nu echter gevraagd naar de marktwaarde van de uitkeringen en wordt bij vraag 3 zelfs de impact van een invaarmethodiek gevraagd, welke hierin helemaal geen rol speelt.	Dank voor de opmerkzaamheid. We hebben dit aangepast.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
160	PF Ortec		Wat is het doel van kolommen I,J,K bij deze vraag? Deze zijn volgens ons niet nodig voor bepaling van bruto profijt.	In kolommen I,J,K wordt gevraagd naar de waarde van de huidige voorziening pensioenverplichting en het bruto profijt effect. Het bruto profijt effect is nodig voor een evenwichtigheidsbeoordeling en de waarde van de huidige voorziening is nodig om de voorwaarden van artikel 150o PW te controleren.	n
18. Basissc. pens.verwachting					
161	PF		Het "pensioenbedrag" wordt niet gedefinieerd. De invulinstructie geeft aan: "Het fonds berekent de pensioenverwachting in euro's d.m.v. de URM." Wellicht wordt beoogd om aan te sluiten bij de UPO-systematiek, waarbij voor actieven/slapers de eerste uitkering en voor gepensioneerden de uitkering over 10 jaar moet worden gerapporteerd en voor actieven wordt gerekend zonder uitstroomkansen en zonder carrière. We vragen ons af of de UPO-systematiek wel geschikt is voor de beoordeling van de evenwichtigheid van de transitie. Bij een projectierendement hoger dan de RTS valt de eerste uitkering hoger uit, de uitkering na 10 jaar voor pas gepensioneerden zal ongeveer gelijk blijven, de nadelen treden vooral pas daarna op. Het rekenen zonder carrière leidt (vooral voor jongeren) wellicht tot een onderschatting van het nadeel van afschaffing doorsneesystematiek, rekenen met doorwerken tot pensioenleeftijd leidt (vooral voor ouderen) wellicht tot een overschatting daarvan als mensen gemiddeld eerder stoppen. De maatstaf die in eerdere analyses van de stelselwijziging is gebruikt, namelijk de naar overlevingskans gewogen uitkeringen t.o.v. een gemiddelde pensioengrondslag, heeft deze nadelen niet.	Volgens artikel 150e, eerste lid Pw worden transitie-effecten in ieder geval berekend door a) het netto profijt effect te berekenen en b) de pensioenverwachting bij ongewijzigd voortzetten van de pensioenovereenkomst te vergelijken met de pensioenverwachting bij wijziging van de pensioenovereenkomst [...] waarbij de pensioenverwachting wordt weergegeven op basis van een pessimistisch, verwacht en optimistisch scenario. In deze tabel wordt onderdeel b) opgevraagd. In artikel 46e lid 5 BUPW is opgenomen dat voor de pensioenverwachting een scenario-analyse (waarbij gebruik wordt gemaakt van de uniforme set met 10.000 economische scenario's bedoeld in artikel 23b van het Besluit ftk) gebruikt wordt en is opgenomen welk percentiel ieder scenario is. Het pensioenbedrag wordt inderdaad niet verder gedefinieerd. DNB zal hier in een Q&A aandacht aan besteden. We hebben de verwijzing naar URM uit de invulinstructie verwijderd. Als een fonds oordeelt dat de netto profijt berekeningen en de pensioenverwachtingen onvoldoende zijn om de evenwichtigheid te beoordelen dan is het vrij om additionele maatstaven te gebruiken.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
162	PF		UPO-bedragen kunnen niet worden weergegeven op cohortbasis, wel op basis van maatmensen, die bij de start van de simulatie wellicht dezelfde kenmerken hebben als de gemiddelde deelnemer van een cohort en waarvoor verondersteld wordt dat zij tot pensioendatum in dienst blijven.	Het is geen vereiste om maatmensen toe te passen, wel zijn modelvereenvoudigingen (zoals maatmensen toepassen) zijn toegestaan, mits dit geen significante impact heeft op de uitkomsten. Hiervoor zullen dus ook plausibiliteitschecks uitgevoerd worden en dient onderzocht te worden in hoeverre aannames en vereenvoudigingen realistisch en/of representatief zijn voor de betreffende doorrekening.	n
163	Ortec		UPO-bedragen kunnen niet worden weergegeven op cohortbasis, maar moet op basis van maatmensen (die gemiddelden zijn van een cohort, en waarvoor verondersteld wordt dat zij tot pensioendatum in dienst blijven).	Zie de reactie van DNB bij opmerking 162.	n
164	ABP		Kan bevestigd worden dat het hier gaat om bedragen conform de UPO systematiek? Dus voor actieven zonder uitstroomkansen en carrière en voor gepensioneerden de uitkering na 10 jaar?	Zie de reactie van DNB bij opmerking 161.	j
19. Complete besluitvorming					
165	Ortec		De voorrangsregels hebben in de praktijk meer toepassing op de verdeelregels van de buffer, en minder op de maatstaven. Achteraf worden de maatstaven wel getoetst of deze leiden tot gewenste en evenwichtige uitkomsten.	In artikel 44, eerste lid, sub a t/m c BUPW staat dat het om de voorrangsregels gaat die gelden voor de doelstellingen van de transitie.	n

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
166	PF	2.2	Het is niet duidelijk wat precies gevraagd wordt, een voorbeeld in de invulinstructie zou behulpzaam zijn.	<p>Wij verwachten dat er onderbouwd wordt waarom de gekozen maatstaf passend is bij de doelstelling.</p> <p>Voor voorbeelden verwijzen we naar de algemene toelichting op het Besluit toekomst pensioenen onder 4.1: "<i>Vervolgens dienen sociale partners ook kwantitatieve maatstaven te koppelen aan de doelstellingen. Voor compensatie kan dat bijvoorbeeld door de verwachte pensioenuitkeringen voor en na de transitie te vergelijken, maar ook door middel van netto profijt uitkomsten. Voor het minimaal gelijk houden van ingegane uitkeringen gaat het ook om de pensioenuitkeringen voor en na de transitie. Voor de mate van herverdeling biedt netto profijt inzicht.</i>" Deze voorbeelden zijn toegevoegd aan de invulinstructie.</p> <p>We benadrukken dat dit voorbeelden zijn en er ook andere maatstaven gebruikt kunnen worden om de doelstellingen inzichtelijk te maken. Het pensioenfonds licht hier per maatstaf toe dat de maatstaf de (mate van behalen van de) betreffende doelstelling inzichtelijk maakt.</p>	j
167	PF	2.3	Wellicht kan in de invulinstructie worden toegelicht hoe compensatie buiten de pensioensfeer in de evenwichtigheidsafweging van het fondsbestuur betrokken moet worden.	Als sprake is van compensatie buiten de pensioensfeer, dan kan die opgenomen en toegelicht worden bij vraag 2.3b in het tabblad '25. Evenwichtigheidsafweging'. Dit is nader toegelicht in de invulinstructie bij de betreffende vraag.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
168	PF	3.1, 3.2	Complete besluitvorming vereist voorrangregels voor de toedeling van het fondsvermogen. We verwachten daarom dat bij de voorrangregels gevraagd wordt hoe de toedeling naar persoonlijke vermogens, solidariteits- of risicodelingsreserve, compensatiedepot en operationele reserve wijzigt als de dekkingsgraad bij invaren hoger of lager is dan in het basisscenario. Hierbij wordt wel getoetst of de voorrangregels leiden tot gewenste en evenwichtige uitkomsten op de maatstaven, maar de bandbreedte voor de maatstaven staat hier niet centraal. We bepleiten om deze vragen aan te passen.	Deze bandbreedtes zijn nodig voor de complete besluitvorming en de beoordeling van een evenwichtige transitie. De NvT op BUPW schrijft daarover o.a. het volgende in paragraaf 4,1: <i>"Het vastleggen van doelstellingen, de te hanteren maatstaven, bandbreedtes en voorrangregels ondersteunt sociale partners bij hun keuzes. Het vraagt van sociale partners om na te denken over verschillende economische omstandigheden en wat voor gevolgen dit heeft voor het vormgeven van een evenwichtige transitie en de daarbij behorende doelstellingen."</i> Deze toelichting is nu ter verduidelijking toegevoegd aan de invulinstructies.	j
20-24 Hoogst verkende DG, Laagst verkende DG, Hoogst verkende rente, Laagst verkende rente, Additioneel scenario					
169	PF	2	Op deze vijf tabbladen wordt verwezen naar het tabblad 'self-assessment'. Het invaarsjabloon heeft echter geen tabblad 'self-assessment'.	Dank voor de opmerkelijkheid. Bedoeld was te verwijzen naar het tabblad "16. Basisscenario netto profijt" danwel het tabblad "17. Basisscenario bruto profijt". Dit is aangepast.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
21. Evenwichtigheidsweging					
170	ABP		In principe kunnen we de vragen van DNB volgen, maar het is wel lastig om de evenwichtigheid van de onderdelen separaat aan te leveren/ te onder bouwen. Dit aangezien uitgegaan wordt van een "toets van evenwichtigheid op het geheel".	Voor verschillende onderdelen van de transitie wordt in de wet- en regelgeving aangegeven dat de effecten van dat onderdeel moeten worden toegelicht: de wijziging van de pensioenovereenkomst en de wijze waarop wordt omgegaan met opgebouwde pensioenrechten en -aanspraken (artikel 150d, lid 2, sub c Pw), het gebruik van de toeslag-amvb (artikel 150i, tweede lid, sub h Pw) en het indienen van een overbruggingsplan (artikel 150p, vierde lid, sub a, 5°). Het fonds dient derhalve inzicht te hebben in de effecten van de verschillende onderdelen van de transitie. Het gezamenlijke effect van de verschillende onderdelen dient evenwichtig te zijn. Voor de volledigheid: DNB vraagt niet om de evenwichtigheid van de verschillende onderdelen te onderbouwen, maar alleen om aan te geven op welke wijze de effecten van ieder onderdeel zijn meegewogen bij het beoordelen van de evenwichtigheid van het totaal. Dit is aangevuld in de invulinstructie.	j
171	PF	2.1 - 2.5	De wet schrijft voor dat de evenwichtigheid op totaalniveau (vraag 2.6) wordt beoordeeld. De vragen hoe de afzonderlijke effecten (vraag 2.1-2.5) zijn meegewogen vinden wij niet passend.	Zie de reactie op opmerking 170.	j
172	PF	2.5a, b	In de invulinstructie staat nagenoeg dezelfde toelichting ("hoe andere effecten zijn meegewogen in het kader van de evenwichtige belangenafweging"). Suggestie is om het verschil tussen deze vragen te verduidelijken of vraag 2.5b te schrappen.	In de invulinstructie is verduidelijkt dat bij vraag 2.5a gevraagd wordt welke andere aspecten zijn meegewogen in het kader van de evenwichtige belangenafweging, terwijl bij vraag 2.5b gevraagd wordt hoe deze andere aspecten zijn meegewogen.	j

Nr.	Organisatie	Vraag	Opmerking	Reactie DNB	Wijziging j/n
Aanvullende vragen en opmerkingen					
173	PF		DNB geeft in het feedback statement over de consultatie van beleidsuitingen aan op korte termijn een Q&A over de complete besluitvorming te publiceren. Ook zal DNB op korte termijn een Q&A publiceren over de beoordelingstermijn. Kan DNB aangeven wanneer deze Q&A's zullen worden gepubliceerd?	De betreffende Q&A's zijn inmiddels gepubliceerd op Open Boek Toezicht: Q&A Beoordelingstermijn DNB bij invaarbepsluiten en Q&A Complete besluitvorming pensioenfondsen . Zie ook de reactie van DNB op opmerking 3.	n
174	PF		We waarderen dat DNB aangeeft dat het zo snel mogelijk een afgewogen besluit over de ingediende melding van het voornemen tot waardeoverdracht wil nemen. We bepleiten dat DNB de fondsen zo snel mogelijk informeert als DNB van mening is dat er informatie ontbreekt of aanvullende informatie of onderbouwing nodig is, zodat het proces zo min mogelijk vertraging oploopt.	DNB heeft recent een factsheet Proces behandeling invaarmelding door DNB gepubliceerd. Daarin is opgenomen dat DNB ernaar streeft een invaarmelding binnen zes maanden nadat deze volledig is ingediend af te ronden. Die termijn is alleen haalbaar als DNB korte lijnen aanhoudt met het betreffende pensioenfonds. Zie ook de reactie van DNB op opmerking 3.	n

Bijlage: gehanteerde afkortingen en overzicht ingediende consultaties

1.	Ortec	Ortec Finance	Consultatiereactie 7 augustus 2023
2.	ABP	Stichting Pensioenfonds ABP	Consultatiereactie 31 augustus 2023
3.	PF	Pensioenfederatie	Consultatiereactie 4 september 2023
4.	Achmea	Achmea Pensioenservices en Achmea Investment Management	Consultatiereactie 4 september 2023
5.	anoniem	Een pensioenfonds dat anoniem wil blijven	Consultatiereactie 4 september 2023